

HIREK NAPTÁR

Sabosz Ki-szóvaj, Elül 21,
III-IV. Perek
Gyertyagyújtás (Bpest): 6.10
שבת קטנה kimenetele: " 7.10
Vasárnap: Sz'lichajsz első napja
— סוף זמן קריאת שמע (Bpest): 7.40 —

Lapunk jövő heti száma י"ח
gazdag ünnepi tartalommal fog
megjelenni.

— A „Chofecz Chájim“ első Jahr-
zeitja. Kedden, Elül 24-én lesz egy éve
annak, hogy a jelenkor legnagyobb Tóra-
kapacitása: a nagy művéről Chofecz
Chájim-nak elnevezett raduni gaon el-
hunyt. Ebből az alkalomból Lengyel-
országban és Szlovákiában számos emlék-
ünnepély lesz megtartva.

— A lubawitschi Rebbe nem megy
Palesztinába. Egyes felekezeti lapok, je-
lentésével szemben, mely szerint a luba-
witschi Rebbe az ünnepekre a Szent-
földre utazna, illetékes helyről azt jelen-
tik, hogy ez a hír nem felel meg a va-
lóságának. A Rebbe Varsóban tölti az ün-
nepeket.

— Brassóból jelentik: Stern Lipót, az
itteni orth. hitk. helyettes rabbija hétfőn
elháyt. A brassói új orth-templom, elemi
iskola és Talmudtóra megalapítása nagy-
részben a megdicsőült ügyvezetését és
fáradhatatlan buzgalmét dicsérik. Kedden
temették nagy részvét mellett.

— Talmudot tudó rendőr. London-
ban meghalt egy nyugalmazott rendőr-
felügyelő: Eveson, aki 26 éven át mű-
ködött egy londoni kerületben. Kötőnően
ismerte a zsgaron és a héber nyelveket,
amelyeket magántanulás által sajátított
el, jól ismerte a T'nach-ot, sőt értett a
gemórehoz is. Nyugdíjaztatása után elő-
adásokat is szokott tartani zsidó egyesü-
letekben, ha erre felkérték.

— Haláleset. Múlt esztörtökön el-
hunyt Sopronban R. Zalmen Raab, a hit-
község egyik kitűnő tagja. Szívbetegsége-
lőn búcsúztatta fia; majd Posen főrabbi,
Müller és Rosenberg rabbik kiemelték az
elhunyt nagy erényeit, Tóratudását és val-
lásságát. Végül bátyja Raab Jakab bú-
csúztotta a család nevében.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

Pályázatok

A mándoki orth. hitközség az ürese-
desben levő metszői állásra pályázatot
hirdet. Pályázhatnak oly magyar állam-
polgárok, kik kellemes hangú előimádko-
zók és elismert orth. rabbiktól nyert
hatorasz hajró-ol rendelkeznek. Fize-
tés megegyezés szerint. Költséget csak
a meghívottnak térítünk.

Friedmann Herman
hitk. elnök.

A hajdusámsóni orth. hitközség nyu-
galombavonulás folytán megüresedett
metsző-előimádkozói állásra — sajletet
übbajdek mümcho Jórre somájim merabbim
— pályázatot hirdet. Pályázatok kabolo-
másolatokkal szeptember 24-ig bekülden-
dők. Feltételek megegyezés szerint. Pró-
baelődásra csakis meghívottak bocsát-
tatnak.

Lefkovits Béla elnök

Apró hirdetések

WIEN! Wohnung mit vorzügl. voller
Verpfligung, bei feiner erstklass, streng
orth. Familie. Tadellose Erziehung. —
Prima Referenzen in Ungarn. — Mäs-
sige, zeitgemässe Preise. Näheres unt.
„Familienanschluss“ an die Exp. d.
Blattes.

LECKEÓRÁKAT vállalkozó Budapesten
chünis-rasiból, német nyelvből, elemi
és polgári isk. tárgyából. „Intelligens“
jeligére a kiadóba.

MISKOLCON Rückmann-étkezdeben ét-
keznek. Széchenyi-u. 88.

EGYEDÜLÁLLÓ idősebb úrinő orth.
kóser hávezetéséhez ajánlok, Aján-
latokat „Otthont kereső“ jeligére Mü-
ller, Bratislava, Edlov dvor továbbít,
25 ÉVES elvált ember, kinek megélhe-
tést nyújtó állása van, nősilne, Hozo-
mány nem fődolog. „Bász talmidchó-
chom ümüsmes“ válaszbélyeggel.

ORTH. KÓSER kezelésű mintaméhésze-
tekből termelt garantáltan tiszta akác-
és hársmézet szállítok bruttó 5 kg. in-
gyen bádognakánban, P 6.50, után-
véttel. Berliner László méhész Bala-
tonszemes.

JELESEN VÉGZETT okl. tanítónő,
vallásos családboz nevelőnőnek ajánl-
kozik. Batm Piroška, Pápa, Eötvös-u.
ASZALT SZILVA, 7—8 mm, Ia minő-
ségű, kóser sel peszach, a nyírmadai
főrabbi hechserevel eladó. Fülöp Mór-
nál, Nyírmada.

NÉMET, zongorázní tudó kisasszonyt
azonnal felveszek. Bohrer, Csányi u. 7.
II. em. 19.

OKL. TANÍTÓ elemi és polg. isk. tanít-
lókhoz nevelőnek vagy házitánítóknak
ajánlkozik. Id. Birnbaum Herman le-
veleivel, Putnok.

KELLEMESEN töltheti a Rajshasonó és a
köv. ünnepeket orth. kóser penziómban
Mátraüreden. Napi penzió 5 pengő.
Előjegyzéseket elfogad: Klein penzió,
Mátraüred.

FIATAL, jól főző tiszta mindenest,
hosszú bizonyítvánnyal, szeptember
15-re keresek. Sternberg, Budapest, V.,
Bálvány-utca 23. Telefon: 17—8—74.
KEVESET használt, zsidó tárgyú gram-
fonlemezeket vennék. Cím válszapon
a kiadóban.

VALLÁSOS, szakmájában ügyes fiatal
cukrászsegédet, ki a keksz és kétszer-
sült készítését is érti, teljes ellátással
felveszek. Steiner Adolf pékmeister,
Bácsalmás.

PERFEKT mindenest főzőnő, orth. ház-
tartásba, jó fizetéssel felvétetik else-
jére. Berger Zsücs, Budapest, VII.,
Király-utca 1. szám.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azon felül sororoként 1 P.)
Bunczl Sosana és Kohn Juda chalucoi
(Budapest) jegyesek.

Blau Emilia Abaújszártó és Rosen-
berg Antal Szarvas jegyesek.

Stern Tüda Galanta, Löwinger Rezső
Galanta jegyesek.

Friedmann Zsüda, Friedmann Mendel
cszrognagykereskedő leányát Jeruzsálem-
ben aug. 24-én nőül vette Rottenberg Zise
Berlínből, a kassai főrabbi unokaöccse,
Duschinsky főrabbi tanítványa.

Kohn Miklósnak, Szikszó—Szerencs,
Braun He'énkével, Kosice, való eljegy-
zéséhez szívélyesen máztelotot kíván a

Tiferesz Bachurim, Szikszó.

Koppel Konrádnak, egyesületünk sze-
retett elnökének, Pápa Elvirával, Vác
való eljegyzéséhez szívélyesen gratulál a

Tiferesz Bachurim, Sopron.

Glück Vilmosnak Fábriánháza, Wein-
berger Szerénkével Máriapócs, való el-
jegyzéséhez szívélyesen gratulál a

Tiferesz Bachurim, Nagycsöd.

Jakobovits Henriknek Bratislava—
Komarno, Weisz Hilelnak Novézámky,
Wejz Jakabnak Vrbové, Schiller
Jenőnek Szombathely, eljegyzésükhöz
és Berkovits Zsigmondnak Horné Salby
—Bratislava esküvőjéhez szívélyesen gra-
tulál: Chavivass Talmidim, Galanta.

3 szó csupán
SIRKÓ
LÖWY-nél
BUDÁN
II. Fő-u. 79. Telefon: 51-5-81
Alkalmi vételéből
legolcsóbb áron. II., Zárda-u. 3

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen G. utca 33.

Budapest, 1934. szeptember 9.
5694. Elül 29.

Ünnepi kettős-szám

60 fillér

X. évfolyam 33-34. sz.

אללנע מיינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk számla: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Külföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Az ősök érdemében...

Irta: Óbudai Freudiger Ábrahám kormányfőtanácsos, a bpesti orth. hitk. elnöke

Napi gondokban eltikkadt lelkekhez,
nehéz tülekedésben elfáradt szívek-
hez, bajoktól megtépázott idegekhez
szól a mostani Rajs-Hasonó ünnepek
áhitata, mintha ismételné Jesájó pró-
féta (26. 19.) szavait: וננו שוכני
הקיצו וננו שוכני „Ébredjétek és
imádkozzatok, ti porban lakozók, mert
a pázsitra hulló harmat üdítő hatásához
hasonló I'ten kegyelmének harmatja.”
A Rajs-Hasonó sugarai titokzatos ezüst
hurokként kötik össze a röghöz kötött
lelkeinket az eszmék és az eszmények
világával és fel akarunk bennünket
emelni és erősíteni. És erre az emel-
kedésre, erre a megerősödére nagy
szükségünk van, mert ha egyénileg a
sorsunk tűrhető, ha életünk sorja, mint
magánembereké nem is lesújtó, mely
döbbenet kerít bennünket hatalmába, ha
az emberi társadalom erkölcsi helyze-
tére gondolunk és ennek függvénye gya-
nánt közösségünk sorsára.

Ha körülnézünk és látjuk, hogy mi
történik a különféle országokban itt-ott,
úgy érezzük, mintha az a szellem ter-
peszkedne, amelyet legjobban a Rajs-
Hasonó imájának szavával lehet jelle-
mezni: „memelessz zódajn — a fenn-
hájzó bün uralma.” Mert ez a szellem
fennhájzából a régi erkölcsi törvé-
nyek szándékos lábbaltaposásával erényt
csinál a bünből, jogrendszer formál a
jogfosztásból, elvet az eddigi erkölcs
megcsúfolásából. És ezért a mai viszo-
nyok mellett különösen szívünkhez be-
szél a sajfor szava, amely kinyilatkozta-
tásról, megtérésről, jövődö megváltás-
ról, I'ten világuuralmáról szól s felelő-
ségérzetre és megjavulásra int. Ha a
görög filozófus a szférák zenéjéről
szólt, úgy számunkra a sajfor hangja
a szférák felé mutat, a szent eszmé-
nyek hazája felé, ahonnan eredt a leg-
gyönyörűbb zene, a lélek harmóniája.

Ezért érez a zsidó hívó a Szentírás
minden a Rajs-Hasonó ünnepről szóló
betűjében mély tartalmat:

וכחודש השבועי באחד לחודש מקרא קודש
יהי לכם... יום הרועה יהי לכם...

„A hetedik hónap elsején szentség hir-
detése legyen nektek, ... a kürt-
sogtatás napja legyen számotokra.” Mily
egyszerű szavak és mégis bölcséink mé-
lyen szántó magyarázata úgy értelmezi
az egyszerű szavakat: a hónap „elseje”
céloz az ősök „elsejére”, Avróhomra, a
kos kürtjének harsogtatása emlékeztet
Jiczchokra, aki helyett kos lett felá-
dozva, melynek szarvából készült a
kürt, a szentség „hirdetése” pedig cé-
loz a harmadik ösre, Jaakajvra, akiről
a próféta (Jesájó 48. 12.) mondja, hogy
öt „hirdette” I'ten megválasztottjának.
Vajjon mi indította midras-bölcséinket
arra, hogy a Tóra egyszerű, a Rajs-
Hasonó megünnepelését és a sajforfűvés
előírását tartalmazó szavait összefü-
gésbe hozzák az ősökkel? Mélyebb
megfigyelés után azonban igen fontos
tanítást találhatunk ebből az összefü-
gésből. A sajfor szava I'ten világuural-
mára (malchijajs), az ősök erényeire
(zichrajajs) és az erkölcs diadalára
(sajfajs)—sajprü maaszéchem) em-
lékeztet. A világ csakis azon etika alap-
ján állhat fenn, amelyet I'ten kinyilat-
kozott, amelynek első hirdetője első
ősünk Avróhom volt, aki a hit, a vallás-
sos bizalom jelképe gyanánt áll előt-
tünk. A hit nélküli materializmus soha-
sem fogja kielégíteni az emberi lelket,
csak állatiassá fogja aljasítani. Olyan
társadalom, amelyben az I'ten hit helyét
a politikai konjunkturák foglalják el,
össze fog omlani, amint ezt bölcséink
úgy fejezték ki כל עיר שננוחיה נבוהין
„a ház, amelynek tetője magasabb, mint a temp-
lom, össze fog omlani.” A régi rege

szerint van a tengerben egy mágnes-
hegy, amely magához vonzza a tenger-
járó hajókat, meglazítja csavarjait,
kihúzza a vasszegeket és a hajó szét-
esik. Ilyen mágneshegynek tűnik fel
előttünk az anyagiasság, az önzés,
amely a kényelmet és a kíméletlenséget
hirdeti, meglazítja a kötelekeket, a tár-
sadalom hajóját összetartó szegeket s
csavarokat megrozsdásítja és szétmá-
lasztja a hajót.

És csak I'tenhittel telített egyén ké-
pes a közösség szent ügye iránt való
önfeláldozásra. Jiczchok ősapánk fel-
akarta magát áldozni — I'ten szent ne-
véért. Hit nélkül az önfeláldozást nap-
jainkban is látjuk, tömeghisztéria, pa-
thológikus jelenség, elkecsereedett despe-
rádók akciója, amelyet azonban később
felvált másoknak kíméletlen feláldo-
zása.

„Ha a pillérek megrendülnek, mit
tehet a jámbor?” Ezt kérdezzük a
Zsoltárossal, ha elgondolkozunk az em-
beriség sorsán. És akkor jön a Rajs-
Hasonó, „a szentség hirdetése”. Em-
lékeztet bennünket Jaakajv ősapánk
példájára övele is küzdött az erőszakot,
a kíméletlenséget megtestesítő Észov-
nak géniusza, de ő kitarott ער עלי השחר
amíg „fölszállott a hajnal.” Az ünnep
a szentség hirdetése, az emberiség ér-
tékei örök és feltétlenül kötelező volta-
nak hangoztatása. A Rajs-Hasonó szent
optimizmust akar belénk oltani és ezt
az általunk hirdett erkölcs győzelmé-
ben való bizalmat érezzük ki az ünnep
tanításából.

Szóljon a sajfor hozzánk Avróhom
hitéről, Jiczchok áldozatkészességéről,
Jaakajv hajnalpirkadásig tartó győze-
lem-várásáról! Szóljon hozzánk a régi
intés szavaival שמו מעשיכם „javítások
meg cselekedeteiteket!” A külvilág el-
lenségkedése és ziláltsága közepette

ragaszkodjunk a szent hagyományainkhoz, juttassuk érvényre mindennapi életünkben is a Tóra törvényeit, amelyek megtanítanak bennünket arra, hogy miképp lehetünk egyszerre erkölcsös egyének és a zsidó közösség, az emberi közösség hasznos és értékes tagjai! Akkor **זכור לא תוטר** „a szövetség nem hiúsul meg”, az Örökkévaló meg fog őrizni bennünket a jövő évben, mentesít egyéni ba-

Rajs-Hasono (5.)695

Újév beköszöntésével áhítatosan borongó, de azért I'ten segítségével reménykedő lélekkel tekintünk a jövőbe. A maihoz hasonló időkben visszhangzik lelkünkben *Ben Azáj* kijelentése: „Hálát mondom a multért és könyörgő szót emelek a jövőért”. Ha helyzetünkre, életsorsunkra gondolunk, akkor érezzük csak mulandóságunkat, esendőségünket amelyet csak az I'tennel való lelki kapcsolatot képes enyhíteni. A sorsunk bizonytalanságában szeretnénk betekinteni a jövő esztendőbe, de a jövő kódéből csak az a négy héber betű világít felénk, amely a mostani 695. évet jelzi. **הרציה**. Ha rá nézünk, akkor eszünkbe jut, hogy I'ten kegyelméről szól. Amikor nagy mesterünk Majse Rabénú főházkodik Izráel egy törzséért, azt mondja: „Áldd meg Örökkévaló az ő erejét és keze munkáját fogadd kegyesen.” **כך די חילו ומועל דיו הרצה**. Amikor az 51. zsoltár mondja: „*Ki laj szachpajcz sevach v'eténó, ajlo laj szirzech* — a nem tiszta szívvel bemutatott áldozatot nem kívánod, mert az igazi áldozat a megtört lélek”, akkor elébünk ragyog az új esztendőre emlékeztető négy betű. Így tehát elsősorban azt tartalmazza számunkra, tanításul és reményül: „Alázatos lélekkel közeledjünk a jövő évben I'tenhez, akkor megáldja törekvésünket és érdemesek leszünk az ő kegyelmére.”

De mit is kívánhat a zsidó ember az új esztendőre? Elsősorban békét a házában, hitközségében, városában, országában és az egész világon, hisz, ha nincs béke, akkor nem lehetséges semmi üdvös. Óhajunk tehát az, hogy csak béke legyen az országban, **אך השלום בארץ** ennek a héber számértéke *Klein* Emánuel nyíregyházi hívünk számítása szerint 695-nek, azaz az új esztendő gi-

jától és megszerzi nekünk az emberiség helyzete megjavulásának örömét, amelyért oly áhítatosan imádkozunk ünnepeinken, amikor kérjük I'tent, hogy **ובכן תן סהרך** terjedjen el az ő félelme az egész emberiségen, hogy megszűnjön a bűnös fennhéjázás uralma, hogy az emberiség egy szövetséggé tömörüljön az Ő akaratának teljesítésére.

Ebben az óhajban jusson nekünk boldog, áldásos újesztendő!

matriójának felel meg. De, ha a teljes megjelölést alkalmazzuk **ההרציה** új esztendőnkre, akkor eszünkbe jut az imánknak a szava: „*hiszracze v'hisz-pájész*... — óh irgalmazz és engesztelődj a mi szegény nemzedékünkkel, mert nincs, aki segítsen rajtunk”.

Steinmetz Sándor (Budapest) a p'ratall kapcsolatban írja nekünk: „Áldásos évet várhatunk, mert ez a két héber szó: **יברך אותנו** meg fog áldani bennünket, a jövő év számbeli megfelelőjét foglalja magában. A 73-ik mély értelmű zsoltárnak bekezdése **אך טוב לישראל אלקים** „bizony jó Izráelnek az Isten” célzást foglal magában évünk aritmetikájára.

Mivelhogy minden jó kívánság a megváltás reményéhez fűződik és minden óhajításunknak a vége, hogy következék be az emberiségnek megjavulása, hogy elérkezzék az általunk várt messiási korszak, nem fogjuk véletlenséggel tekinteni azt, hogy a Messias eljövételét kifejező öt héber szó

משה בן דוד יבוא במהרה (Horovitz Ernő, Szeged.)

A megváltás számunkra nem világuralmat jelent, hanem világbékét, az erkölcs korszakát, amikor I'ten fog uralkodni, aminthogy a nagy mester Majse Rabénú áldását úgy kezdi

יהי בישורון מלך „I'ten Jesürünben uralkodó”. Hő óhajunk, hogy az év végén igazságnak tűnjék ki, e szavaknak a mostani évünkre célzó számbeli equivalense. (Pollák Ábrahám bonyhádi rabbi megjegyzése).

Ezekután I'tenbe vetett bizalommal kezdjük meg az évet, hozzon áldást, békét, megelégedettséget nekünk és útjunkban ragyogjanak az év számát magába foglaló szent igék.

Németországából

A genfi konferencia

A genfi konferencia tudvalevőleg elhatározta a legélesebb bojkott-propagandát a németországi áruk ellen. Ez a bojkott már eddig is óriási károkat okozott Németországnak. Így például a lipcsei szőrmevásár, amelynek legnagyobb vevői zsidók voltak, csúfosan megbukott. Hogy ez a bojkott használható, azt nem lehet előre tudni. De biztos, hogy a német zsidók helyzete olyan kétségbeejtő, hogy sok veszíteni-velőjük nincs. Természetes, az ilyen határozat igen kellemetlen a német zsidóságnak. Ez indította a berlini hitközség előljáróságát egy oly nyilatkozatra, melyben minden közösséget megtagad a konferencia határozataival.

Két apróság Hindenburgról

A most elhunyt tábornagról két jellemző hír jelent meg a zsidó sajtóban. Az egyik jelentés szerint Hindenburg apjának a sógora a poseni dr. Eduard Cohen egy kitért zsidó volt, és az elnök megkeresztelésénél „kvatter”-ként ez a Cohen működött közre. — Ha ez igaz, akkor természetesen nagy megrökönyödést kelt árja körökben. Mellékesen megjegyezzük, hogy az angol külügyminisztert, Simont, egyes lapok azzal gyanúsították, hogy zsidó eredetű. Ő erre nyilatkozatot adott le a lapokban, amelyben kijelenti, hogy nagy tisztelettel viseltetik ugyan a zsidóság iránt, de azért megállapítja, hogy ő tiszta „árja fajú angol”. E nyilatkozat miatt három egyetemi tanár nyilatkozott a sajtóban azzal, hogy egy angol külügyminiszter nem mondhat ilyen badarságot, árja nyelv ugyan létezik, de árja faj csak a hitleristák fantáziájában. A másik Hindenburgra vonatkozó közlemény a következő: 1928-ban Hindenburg egy amerikai zsidó hírlapírónt Steiner Mirjam aszszonyt fogadott és ebből az alkalomból a következőt mondta neki: „A zsidók az emberiségnek sok nagy egyéniséget ajándékoztak. Németország büszke arra hogy fiai közé Einsteint is sorolhatja. Nem is tartom szükségesnek hangsúlyozni, hogy a német kultúra fejlődésében az Ön hittestvéreinek is tevékeny része van. Ezt mondta 1928-ban, csak hat évvel ezelőtt, de úgy hangzik, mintha — a mai német viszonyokat tekintve — 600 évvel ezelőtt történt volna.

אתרונם מובחרים לולבים שלמים
הדמים תלת עץ תלת כמקח השווה. אצל
NISZEL, ROMBACH-U. 16.
Telefon. 37-9-89.

וכל הקודם זכה. למוחרים הנחה.

Korein Dezső: Helyet az ifjúságnak!

Ez a jelszó uralja ma a közélet minden területét. A politikai, tudományos és közgazdasági életben helyet kér az ifjúság. A lapok valósággal túllicitalják egymást az előtérbe tolt probléma megoldásában. Az orthodoxia felkezesi közéletében is felszínre került az ifjúság elhelyezkedésének kérdése és így mi is állást foglalunk a fontos ügyben.

Ezalatt azonban nem azt az ifjúságot gondolom, amely kiforratlan eszmét és a mindenáron való újtó törekvéseit akarja érvényre juttatni, hanem azt az új generációt, amely a hagyományos zsidóság szent örökségét a *Tayró hakdajst* szigorúan a régi alapon óhajítja fenntartani. Azt az ifjúságot, amely dícséretére válik nevelőinek és amely a mi jövőnk biztos záloga. Ennek a megbízható új generációnak kell lassacskán helyet juttatni, úgy a hitközségek, mint a központi országos vezetőségekben. És hála a Mindenható kegyének s az orthodoxia kitűnő, céltudatos irányelveinek, örömmel konstatalhatjuk, hogy szép utánpótlásunk van ezen a téren. Elsősorban itt vannak a régi patricius orthodox vezető családok, akiknek, kevés kivétellel, mind jó nevelt és Tóra és *jirasz somájim* szempontjából kifogástalan fiaik vannak. Ezek közül kell fokozatosan a vezető pozícióba engedni az arra érdemes és teljesen megbízható ifjakat.

„*Aléchem isim ekró!* — hozzátok férfiak szölok” hangzik a bölcs király szözata. Bölcsseink szerint ez az írástudókra vonatkozik. Én is hozzájuk szölok. Ők vannak hivatva gondosan kiválogatni a fiatalok közül azokat, akik úgy készülték fel, mint vallás-erkölcsi életmódjuknál és hajlíthatatlan orthodox felfogásuknál fogva rátermettek és teljesen kifogástalanok az orthodoxia vezetésében és irányításában való közreműködésre. Ezekre gondolok akkor, midőn helyet kérek a fiatalok részére. Igenis, helyet az ifjúságnak. *Azonban csak annak az ifjúságnak, amely hűségesen az orthodoxia szellemében óhajítja a hitközség adminisztrációját vezetni, annak az ifjúságnak, amely áldozatkészséggel és mély vallásossággal óhajítja közéleti munkáját végezni.* Ennek az ifjúságnak helyet kell szorítanunk mielőbb, mert ez az ifjúság képezi a hagyomány acél-láncolatának kikovácsolt folytonosságát.

„*Bin'orénu ivivikénénu néléch*” mondá Mózes tanítónk. Ifjaink és öregeinkkel együtt akarunk haladni. A

fiatalok útját világítsák meg az öregek a tapasztalat reflektorával és jelöljék ki az utat: *hadelech aser jéléchü*, amelyen a fiatalok járjanak.

Nincs szükségünk új utakra, még kevésbé új irányelvekre. Mindkettő alaposan ki van próbálva és ma már könnyen járható.

Nekünk csak új erők kellenek, a becsületes, önzetlen munkában elfáradt öregek helyett. És ha a felrisszítést ily értelemben fogjuk fokozatonként megvalósítani, semmiféle zökkenés sem fog beállni a régi hagyományhűség út-vonalán. Kötelességünk tehát, hogy még életünkben irányíthassuk, láthassuk és ellenőrizhessük azt az *avajdasz hakajdest*, a megszentelt munkát, amelynek egyedüli célja a mózesi örökség birtokállományának csorbítatlan fenntartása.

Ha tehát vallási vártánk fokára ily megbízható, hűséges őrszemeket fogunk elhelyezni, nyugodtak lehetünk, hogy jó kezekbe raktuk le öseinktől öröklött erkölcsi kincseink öröklését.

Rabbikonferencia Varsóban

A lengyelországi „*Agudasz Horabónim*” (Rabbiszövetség) mult héten Varsóban ülést tartott, amelyben elsősorban azt tárgyalták, miképpen kellene oly állandó beszédint felállítani, amely a különféle helyeken az egyes hitközségekben kitörő viszálykodásokat kiküszöbölne. Az egyik terv szerint havonként egy héten át a Rabbiszövetség harminchat tagu bizottsága ülésezzen és ítélkezzék a vitás ügyekben. (Ki fogja a költségeket viselni?) Ezenkívül 13 rabbiból álló bizottság alakítását határozták el, amelynek célja a rabbik között felmerült ellentétek kisimítása és vitás ügyek elintézése.

A Rabbiszövetség elhatározta, hogy a lengyelországi vasutak igazgatóságá-

*Minden beálló változásnál tehát, legyen az helyi érdekeltiségű, hitközségi, szentegyleti, vagy pedig országos jellegű intézmény, jöjjön be néhány új rátermett fiatal erő és asszisztáljon ott a közélet vezető posztjain az öregeknek, akiknek nemcsak koruknál fogva, hanem tiszta életmódjuk és tapasztalatuknál fogva is az irányító szerepet kell megtartani. Ha ezt a politikát fogjuk követni, nyugodtak lehetünk, hogy az orthodoxia alkotmányában és intézményeiben a folytonosság egészséges állapota fenn fog maradni és az orthodoxia minden modernizmus és álkultúrával szemben szilárdan helyet fog állni. Ily értelemben és ily szellemben gondolok az ifjúság helyfoglalására. Ha ez megvalósul, nyugodt lélekkel átadhatjuk évezredes tiszta zászlónkat annak a generációnak, amely az orthodoxia vonalvezetését ugyanolyan szellemben és hűséges áldozatkészséggel, mély vallásossággal és ami a legfontosabb, tiszta önzetlenséggel, *l'sém somájim* fogja tovább fenntartani, mint azt öseink tették és azok utódjai, a mai vezetők teszik.*

hoz fordul, hogy engedjék meg a zsidó utasoknak ájtatosságuk elvégzését táliszban és t'fillinben. (Ebből tudjuk meg, hogy a lengyel vasúti igazgatóságnak ez ellen is van kifogása.)

Szóba került azután egy, a népközlai oktatással összefüggő kérdés. A lengyel népközlakban a gyermekeknek rendkívül sok kézimunka-feladatot adnak, bizonyára azért, mert azt hiszik, hogy ezzel előkészítik őket az életre és munkásembereket nevelnek belőlük, (ami természetesen nem is igaz, mert a fiatal korban rákényszerített munka esetleg később az ellenkező hatást válthatja ki, mint ahogy előfordul, hogy az iskolából kikerült gyermek hallani sem akar azokról a tantárgyakról, ame-

Igmándi A VILÁG LEGJOBB KESERŰVIZE

AKINEK csak egyszer, vagy kétszer van szüksége ezen keserűvizezre, kérje minden elárúsítóhelyen határozottan a

KIS ŰVEG Schmidhauer-féle **IGMÁNDI KESERŰVIZET!**

Kitűnően bevált 3/4 decis töltés, mely két-háromszori használatra teljesen elegendő

Jutányosabb voltánál fogva pedig mindenkinek könnyen hozzáférhető.

Igmándiból nem kell pohárszámra inni, negyed, vagy fél pohárral elég szokott lenni.

lyekkel egykoron az iskolában megkísérelték.) Már most ez a sok kézimunkafeladat fizikailag lehetetlenné teszi, hogy a gyermekek oly vallás-oktatásban részesüljenek, amely megfelel a vallásos zsidó szülőknek. Épp ezért a Rabbiszövetség a minisztériumhoz fordult, hogy a kézimunkában való házi feladatok alól mentse fel azokat a

gyerekeket, akiknek szülei ezt megkívánják.

Már megemlítettük, hogy a lengyel rabbikar Szlichajsz első napjára, délig a zsidóság szomorú helyzetére való tekintettel általános börtnapot írt ki. A börtöt a lengyel hitközségek zömében nagy áhitattal meg is tartották. Az erre vonatkozó felhívást az összes ne-

vezetesebb lengyelországi rabbik aláírták. Az aláírók között találunk több Angliában működő lengyelországi származású rabbi, a tiberiási szefárd rabbi R. Jajszejf Cháj Zrichin, a besszarábiai országos főrabbi Zirelsohn, a szabadkai főrabbi Deutsch Mózes és az olaszországi Piacenzában működő rabbi nevét.

A „Chofécz Chájim“ z. c. I. búcsúbeszéde

A híres és az egész zsidó világban Chofécz Chájim nevű moralizáló műve után ismert radumi gaon elhúnytának első évfordulója — amint megírtuk — Elül 24-én volt. A multkor R. Koppel Reich z. c. I. Jahrzeitja alkalmával rendezett szijümmél tartott beszédében Sussmann Viktor rabbi hangsúlyozta, hogy rendkívül fontos volna, ha mindenki beszerezne ennek a kiváló gaonnak műveit, és akkor fogalmat alkothatna magának ennek a nagy férfúnak gigantikus erkölcsi nagyságáról. A lengyel zsidó lapok, hívek és tanítványok elbeszélései nyomán csodákat beszélnek nagyságáról, szerénységéről, türelméről, szent életmódjáról és arról a szeretetről, amellyel a zsidóság minden érdekét szolgálta teljes szívvel, lélekkel és odaadással.

A sok visszaemlékezés közül talán a legjellemzőbb az, hogy miképpen búcsúzott el halála előtt két hónappal az ő növendékeitől. Arról volt ugyanis szó, hogy a tamuzi melegség elől egy pár heti időre vonul egy szomszéd faluba. Nagynehezen határozta el magát a növendékeitől való távozásra és csak hozzátartozói rábeszélésére tette meg. Egy keddi napra volt kitűzve az elutazás és előtte való este magához hívatta tanítványait. A kis lakóház és udvara telve lett a tanítványoktól, zsbongtak, beszéltek az aznap tanult témáról és amikor a rabbi titkára ráírtott az asztalra, elcsendesedett minden, mert tudták, hogy be-

szélni fog a Chofécz Chájim, a szent öreg. Kezde a soros heti szakasszal (Matajsz-Masz'ó), amelyben el van mondva az edények tisztításának a törvénye: ami tűzben lett használva, azt tűzzel kell tisztítani, amit vízben használtak, annak kaserolása vízzel történjék.

— Látjátok fiaim, szólott, így van a léleknek edényével is. A bűnnek nagysága szerint kell lenni a megtisztulásnak, aki sokat vétkezett, annak sokkal több jóvátevő cselekedetet kell tenni. Az edényt tudvalevőleg kaserolás előtt teljesen meg kell tisztítani a rozsdától, így van ez a lélek edényével is. Először tisztában kell lenni a megtérés követelményeivel. A próféta azt mondja: „Hagyja el a gonosz az ő útját, és térjen meg az Örökkévalóhoz”, azaz először történjék a bűn abbahagyása, azután lehetséges Istenhez való megtérés. Bölcsseink azt mondják: ha egy nemzedék zsidósága megtér, akkor megsegíttetik, ha pedig vonakodik megtérni, akkor támaszt ellene kegyetlen zsarnokot, aki kényszeríti a megtérésre. Térjünk meg, amíg nem leszünk kényszerítve! Németországban ez már bekövetkezett. Ennek be kellett következnie. Amikor Berlinben voltam, egy doktorral beszéltem és megkérdeztem tőle, mi lesz a gyermekeivel, zsidók maradnak-e? Azt felelte: igen, mert tanítatja őket imádkozni. És amikor kérdeztem, tanulnak-e Chümist, azt felelte, hisz nem akarnak rabbik lenni. Ilyen szomorú

viszonyok voltak már akkor. De ne csak egyedül térjünk meg, hanem igyekezzünk felebarátainkat is belevonni. Régente a Vilna kívüli erdőségeken sok volt az útonálló, akkor a kereskedők csoportokba álltak össze, s így vonultak. A megtérést veszélyeztető akadályokat is együttes erővel gyűrhetjük le.

— Én tudom fiaim, hogy mindezt zítetekbe véssitek, tehát meg fogtok tisztulni...

A vasárnapra eső Erev Jajm tajv-ok

Mivelhogy az idén úgy a *Rajs-Ilasono* két napja, mint *Szukajs* első és utolsó két napja hétfőre és keddre esik, az élelmiszerek bevásárlása a vasárnapi munkaszünet miatt rendkívül nehéz. Ez indította a bécsi „Somré Sabosz” egyesületet, hogy a városi hatósághoz forduljon és kérje, hogy az élelmiszert kereskedők kivételesen három vasárnapon át, a délelőtti folyamán egynéhány óráig nyitvatarthassák üzleteiket. Az intervenció eredménye lapunk zártaig még nem ismeretes.

A lengyel belügyminisztérium Münzberg és Wislitzky zsidó képviselők közbenjárására elrendelte, hogy a 3 Erev Jajm-tajv napon: 9-én, 23-án és 30-án (vasárnap) az összes élelmiszert kereskedések délelőtti 10 óráig nyitva tartanak.

Nálunk, sajnos, nincs ez ügyben változás, s a vasárnapi „Erev”-ek munkaszünetkényszere főleg olyan helyeken fog kellemetlenül hatni, ahol — mint Debrecenben — még a fűszeresek sem nyithatnak ki vasárnap reggel.

PHILIP REZSŐ
SZÜCS SZALÓN
V. Lipót körút 23. I. em. 6. szám.
DIVAT
IZLÉS
MINŐSÉG
Szombat és ünnepnap zárva.
Belépők kölcsönzése.

Eszrog dobozok

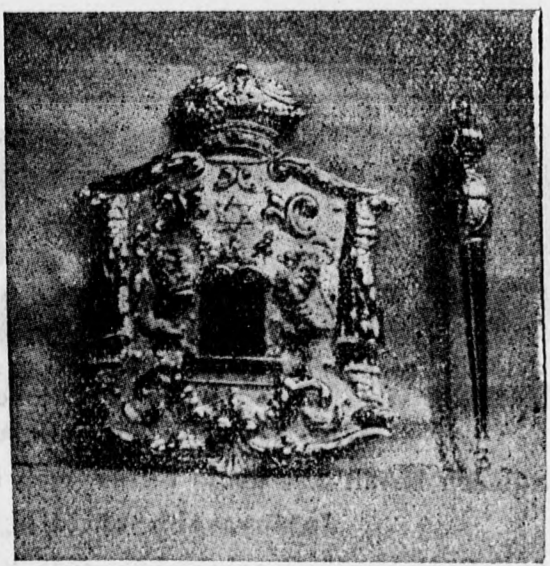
és

Tóragarnitúrák

legolcsóbban

Heiden Leó ékszerésznél

Budapest, VII, Király-u. 21.
Telefon: 39-1-10.

Óbudai Freudiger Ábrahám - kormányfőtanácsos

A hivatalos lap szerdai száma a köv. legmagasabb kéziratot közli:

A magyar királyi miniszterelnök előterjesztésére óbudai Freudiger Ábrahám gyárosnak, a budapesti aut. orth. hitközség elnökének, a közélet és a felekezeti élet terén szerzett érdemei elismeréséül a magyar királyi kormányfőtanácsosi címet adományozom.

Kelt Gödöllőn, 1934. augusztus 28-án.
Horthy s. k.

vitéz Gömbös Gyula s. k.

Az egész ország orthodoxiája nagy örömmel veszi a legfelsőbb kiténtetés hírét. Az új méltóságos ur már évtizedeken át szerzett dicsőséget a hitközségében elfoglalt méltóságának. Istenáldotta egyéniségéről, érdemeiről nem kell szó vesztegetni, mert a budapesti hitközség összes intézményei szólnak erről a legméltóbb módon. A kiténtetés csak szankcionálása annak a mélységes tiszteletnek, amelyet az egész hitközség közvéleménye a legteljesebb módon érez elnöke iránt, amint ez az elnöki működése 20. évfordulójának páratlanul bensőséges megünneplése alkalmából kifejezésre jutott. Az pedig kimondottan *kidüs hasém* - számba megy, hogy

a kormányzói leiratban külön ki van emelve a kiténtetettnek orthodox hitközségi elnöksége, nemkülönben a felekezeti téren kifejtett érdeműs tevékenysége.

A talmudi mondás szerint: „A földi hatalom visszatükrözése a mennybéli hatalomnak.” És így csak azzal fejezhetjük be Freudiger Ábrahám Öméltségének, lapunk nagybölcsességű s végtelen jóindulatu pártfogójának kiténtetéséről szóló sorokat: Vajha a mennyi hatalom is kiténtetné a mi Vezérünket erővel, egészséggel, üdvös tevékenységi lehetőséggel, még sok évtizeden át!

Az Orth. Központi Iroda a köv. táviratban üdvözölte az új kormányfőtanácsost:

Katzburg Salamon
héber könyvnyomdáját áthelyezte
Dob u. 25. udvarban fsz. 4.
Ujévi üdvözlőkártyát készít pénteken, szombaton este és vasárnap d. e. 11-ig.

Méltóságos Óbudai Freudiger Ábrahám magyar királyi kormányfőtanácsos úrnak,
Budapest,
Izabella utca 51.

Abból az alkalomból, hogy Méltóságodat felekezeti és közéleti érdemei elismeréséül a Kormányzó Ur Öfömméltósága magas kiténtetésben részesítette, mind a vezetéssünk alatt álló hazai orthodox zsidóság nevében, mind a saját nevünkben legszívélyesebb szerencsekívánatainkat nyilvánítjuk. Ez a kiténtetés olyan férfiut ért, akinek kivételes képességeit és az orthodox zsidóság érdekében kifejtett áldásos és maradandó emlékü működését az egész magyar hithű zsidóság kellemő értékeli. Kívánjuk, hogy a Mindenható hosszú életet adjon tartsa meg Méltóságodat felekezete javára és családja valamint igaz barátai őszinte örömeirel Kszívoh vachaszimoh tajvoh.

Orthodox izraelita központi iroda:

Frankl Adolf,
Kahan-Frankl Samu,
Hartstein Lajos,
Dr. Reiner Imre

Heti jegyzetek

Szóton

Egy budapesti antiszemita újság tárcarovatában gúnyolódik azokon a zsidókon, akik nagy elhatározással nekidurálják magukat a szalonnaevésnek és ezzel aztán asszimilálnak érzik magukat. Ime, megvalósul a talmudi szó: „A rossz hajlam bűnre csábítja az embert és amikor elkövette, akkor a Szóton (sátán) fölmegy Istenhez és bevádolja a bűnbeesettet.”

Választások

A zsidó frontarcosok nagy akciót indítottak arra, hogy minden neológ hitközségben aktív és passzív választói jogot kapjanak. Harcuk győzelemmel végződött. Megkapják a választói jogot. Mit is adhat mást a zsidó közösség az ő hőseinek? Pénzt nem adhat, állást sem adhat, így tehát csak azt a jogot adja nekik, hogy a hitközségi életben lehetnek aktív választók, vagy passzív választók. Gratulálunk az eredményhez, de azt óhajtjuk, hogy ne legyenek passzív zsidók.

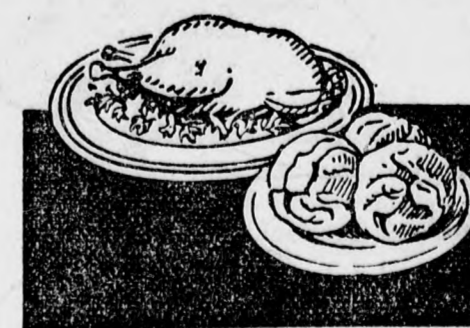
Antiszemita sajtó

„Uj Magyarság” címen megindult egy új lap, mert szerinte a régi „Magyarság” nem volt eléggé fajvédő, és valóban: sok bajjal küzdő magyarságnak nincs is más baja, minthogy szüksége van egy új Magyarságra, mert híjjában vagyunk antiszemita sajtónak.

Parlament?

Neológ felekezeti lapjainkban állandóan beszélnek most a neológ országos irodával kapcsolatban az összeülő zsidó „parlamentről”. Nézetünk szerint ez a név nem egészen megfelelő, már csak azért sem, mert hol van a világon parlament, választások, nagy küzdelem, korteskedés, programbeszéd adása, pártkassza, alkotmányos költségek nélkül? Hol lehetséges — Németországon kívül — egy 200 tagú parlament, amelyet úgyszólván egyhangúlag választanak? A katolikusok összegyülekeznek ügyeik megbeszélésére, impozáns gyülekezetté, de nem díszítik fel magukat a zsidó parlament jelzőjével. Annál kevésbé tanácsos nekünk ilyen építetnonnal élnünk. Ellenségeink visszaélnék vele. Kérünk tehát más nevet. Ez csak szerény óhajtásunk, amelyet nem muszáj honorálni, mert ha jó a kongresszusi zsidóságnak, úgy nekünk is bele kell törödnünk.

**JÖLESŐ, JÓIZÜ
ÉTELEK KÖNNYEN
ELKÉSZITVE A
TAPLALÓ
CERES-SEL**

100%
os
liszta
növényzsír

Uj esztendő

Irtá: Dr. Reich Sándor gyermekorvos, Budapest

Vannak az emberi életben szentelt momentumok, amelyekben szerfölött magas érzelmei keletkeznek bensőnkben. Oly szentelt és áhítatteljes időpont a mai itéletnap beköszöntése.

Ha a művész műhelyében egy márványtömb előtt áll, hogy ezt az élettelen tömeget élettelen alkotássá formálhassa, úgy csüggedve és elfogúlván fogja vizsgálni az anyagot, hogy miképp öntsön lelket beléje, miképp adjon neki kifejezést, teljes alakot. Ugy vagyunk mi is e nagy napon. Az idő aknájából megint lemállott egy darab és nekünk kell ezt formálnunk, egy darab élet van oda fektetve elénk és mi adjunk neki tartalmat. Mint egy ködtakarta mező a hajnalhasadásban úgy feleg tekintetünk előtt a jövő homályosan, rejtélyesen és mi itt állunk a peremén, remegő szívvel, révedező tekintettel, kérdező gondolatokkal. Örömteljes lesz-e a mi életünk avagy fájdalom fog-e társulni hozzánk? Nevetni fogunk-e, avagy sírni, boldogok leszünk-e avagy boldogtalanok? Ezekre a kérdésekre csak egy a feleletünk: „Hasém atto joddó” I'tenünk Te, csupán Te tudod azt! Ezek I'teni titkok, amelyeket halandó ember keresztül törni nem tud. És ez a jó a mi számunkra, hogy a jövő fátylát félretolni nem tudjuk. Mindazt, ami a te szivedet most betölti, kívánság és remény, öröm és fájdalom, gond és bánat, vesd oda I'tenedre. „Gajl al Hasém darkecho, ü-v'tach olav v'hú jaase — vesd az Örökkévalóra életadat, bízzál Benne és Ő véghez viszi”. Ámde, hogy miképp akarjuk szabad akarattunkból életünket formálni, az I'ten adta erőt szent célra fordítani, a jövőnknek tartalmát alakítani, a nyers márványanyagot művészmódon feldolgozni, anélkül, hogy azt széttörnök, az a mi hatalmunkban van. És itt a mult: tanítómesterünkkel válik a jövő számára, ha átgondoljuk az utakat, amelyeken járunk. És ilyen értelemben véve imádkozunk a rajshasonoi műszaf-imánkban: „Haka'j gólj v'jodüü l'fonecho... — minden nyilvánvaló és ösmeretes Előttem Örökkévaló I'tenünk, aki nézel és tekintesz az összes generációk végéig”.

Az emberi szem, amely keresztülvizsgálja az Eget, a földet és a tenger mélységeit, azt a fátyolt, amely a mát elválasztja a holnaptól, félretolni nem tudja. Csak a Mindenható képes a jövőbe tekinteni, csak Neki nyilvánvalók a jövő eseményei. És nem-e a remény az, amely az embernek sokszor aggodalommal feltett szívét erősíti. Feldereng, mint a hajnalhasadás a távoli láthatáron. De ha a jövő fel volna tárva nekünk a benne rejlő eseményekkel, sokszor szivettépő momentumaival, ha a szülőkkel láttatná gyermekeik elhalványuló arcát, elalvó életlángját, a gyermekkel vén szülőkknek lassan lehanyatló fejét, a jövő napoknak nyomorát és komorságát, ha összetömörülve tudnók magunk előtt szemlélni a jövő éjszakai sötétséget, úgy össze kellene roppannunk a súly alatt, amely reánk nehezednék. Hány szülői szív tört volna meg időnek előtte, ha cleve feltárukt volna nekik a világháború borzalma és embertelensége, amely gyakorta összes fiait, szemük fényét, éltük reményességét rabolta el tőlük. Vagy ha ösmertük volna a háború utáni időszak nyomorát és kegyetlenségét, amely főképen bennünket, zsidókat ért oly keservesen. Nem az I'teni szeretet megcsönkítése velünk szemben az, hogy a jövőt eltakarja szemünk előtt, hanem inkább a megtestesült szeretet maga, amely megkiméli az embert attól, hogy a sokszor rettenetes, letipró életképek láttára élettelenül összeroppanjon. „Har'énj nó ess k'ajdecho” — szólt Mózes I'tenhez, engedd meg látnom dicsőségedet, azt a vakító fényt, amely az Egi magasságokat betölti és amely üdítő sugarait messzire löveli a távolba. Erre felel a kegyesség I'ten

Legművészibb
parókát
már 40 év óta
PESSL

udvari hölgyfodrász és kozmetikai
intézet hajmunka műhelye készít.
Budapest, IV., Váci-utca 19. szám

szózata: „Ani avir kol tivri al ponecho — Én által vezetem egész jószágomat, kegyességemet orcad előtt”, én szólanai fogok előtted a kegyesség és a megkönyörülés perzonifikálásában, mint a jószágos és szeretetteljes I'ten, de épen ezért „Laj szüchal lir'ajsz ess ponáj” — nem láthatod meg, nem engedhetem meg, hogy meglássad azt, ami Előttem fekszik, a végtelen jövőt, az Örökkévalóságot az ő tovasuhanó időáradatával, háborúival, öldöklésével, „ki laj jir'ani hoódóm vachoj”, mert Engem az örökkévalóságot, a Véghetelenséget, emberfia nem tud elvise'ni, amíg itt a földön élsz, amíg a halandóság porhüvelyét le nem veheted, addig: „veroiszo ess achajráj” te csak azt láthatod, ami Mögöttem fekszik, ami már elmúlt, amíg az idők tengerébe leszállott, „ajfónaj laj jéróü”, ámde nem azt, ami Előttem fekszik; amit a jövő fog hozni magával.

És ezért, e szent napokon mondjuk hő imánkban: „Zochrénü b'zikorajn tajv l'fonecho... — emlékezzél reánk jó emlékezéssel Előttem és gondold reánk az üdvösség és kegyelem gondoskodásával... Áldj meg bennünket legjobb áldással, tarts távol tőlünk az előttünk homályos jövőben minden veszélyt és bajt. Írj be bennünket a boldog, dicsőséges, háborítatlan és nemes élet könyvébe!

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legujabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

3 szó csupán
SIRKŐ
LÖWY-nél
BUDÁN
II. Fő-u. 79. Telefon: 51-5-81
Alkalmi vételekből
legolcsóbb áron. II., Zárda-u.

Vevőink figyelmébe!

Ne szerezze be addig borotválópor szűk ségletét amíg mintát nem kér és ki nem próbálja a legujabban összeállított héber felirásu

BARBIRIN
késnélküli borotválópor
készítményünket

Gyorsan és kitűnően működik! Semmit nem égét! Nem szárad! Meglepő eredmény! 50 kgr. vételnél bérmentve költségmentesen, az eddigi árban.

Kizárólagos készítő

„Rasol” Vegyipari Vállalat

Budapest, VI., Eötvös-u. 33.
Telefon: 11-4-84.

Szombattartó cég.

Reb Sije ötforintosa...

Amint a legenda tartja, vagy 100 évvel ezelőtt történt egy kisebb vallásos k'hillóban. Reb Sije, az öreg báltfile, már jóval a sz'lichesz-napok előtt szokott a községbe érkezni. Nagyon vigyázott a hangjára s az őszi szellő elől vastag bundába burkolt, sálkendős, összetöpörödött előimádkozónak a községben való megjelenése a hívőkön a „félelmetes napok” előhatását idézte elő...

Egy Rajshasónó alkalmával különös eset történt a jeles báltfileval. Alig, hogy az öreg a „semajne eszré”-t, kelemesen trillázó hangjával, lelki meg történt, befejezte és az „óvinü málkénü” imába kezdett, a hívek legnagyobb ámulatára, hirtelen elaludt. Tiszán lehetett látni, hogyan patakanak álom közben a könnyek az ómedra támaszkodó Reb Sije szeméből. Nem telt el egy félóra és az öreg nagy kacagással, hirtelen felébredt. Csak hosszszas faggatás után sikerült a nevetés okát megtudni.

— Alig, hogy az „óvinü málkénü”-t elkezdtem, szólt Reb Sije egész egykedvűen, hirtelen nagy álom fogott el, melyet semmiképp sem tudtam legyőzni. Lelkem ezalatt a mennyekbe szállt, éppen, amikor az Örökkévaló javában félkezett az emberek fölött. Midőn egy angyal harsány hangon nevetést szólította, egy tágas mellékhelyiségből két daliás termetű ördög, óriási nagy csomaggal az asztal felé tartott, majd odaérve, örömtől sugárzó arccal a nehéz málhát az ott levő hatalmas mérleg balsepernyőjébe tette, mire egy sápadt tekintetű fiatal angyal nagyokat sóhajtván, egy szemközti helyiségből hóna

alatt egy jelentéktelen kis csomagot hozott és szégyenkezve a mérleg másik serpenyőjébe dobta. Az érdekesség persze nevétségesen könnyű volt, úgy, hogy a balsepernyőben levő málhá még csak meg sem moccant. Hiába próbálkoztak a védőangyalok, hogy nehéz véteimet bármiképpen is ellensúlyozzák; minden törekvésük bezeg sikertelen maradt. Az utolsó pillanatban ám, csoda történt! Nagy líhegve hirtelen egy halálraijedt angyal nyitott be a terembe és az Örökkévaló elé lépve, meghatottságtól vibráló hangon a következőket adta elő:

— Van ennek az embernek egy végtelen nagy érdeme, mely érthetetlen okok miatt, mind a mai napig sem lett följegyezve.

— Mintegy 6 évvel ennek előtte egy vele tőzsomszedságban lakó kilencgyermekes hithű zsidó kereskedő egy pészách előtti napon oly rettenetes, rossz anyagi helyzetbe került, hogy a széder szükségleteinek beszerzésére még csak kilátása sem volt. A nyomor előidézéséhez az is nagyban hozzájárult, hogy a túlon túl önzertes, jobb napokat látott kereskedő bármilyen adomány elfogadását kategorikusan visszautasította. Mit tett ám a jószívű Reb Sije ki sorsüldözött szomszédján mindenképp segíteni akart? Fogta az utolsó ötforintost és azt szomszédja, után játszadozó, egyéves gyermekének markába nyomta. Az alig gagyogni tudó kis gyermek a pénzzel természetesen anyjához futott. A végtelenül kétségbeesett kereskedő és felesége abban a hiszemben, hogy a szerencsés gyermek a pénzt az útszélen találta, leírhatatlan

nagy örömben, könnybelábadt szemekkel, hirtelen táncra perdültek.

— E szavak ámulatba ejtették az összes angyalokat, mialatt a teremben kínos csend uralkodott.

— Hozassék ide azonnal ama bizonyos kereskedő és felesége! — szólt hirtelen az Örökkévaló dörgő hangon. Hadd ismételjék meg előttem az érdemek serpenyőjében ugyanazt a táncot, melyet annakidején a pénz láttára oly boldogan lejtettek!

— Nem telt el egy másodperc és a kereskedő feleségéstől az Örökkévaló trónusa előtt termett. Az érdekesség serpenyőjében a táncot még jóformán megsem kezdték és a másik serpenyőben levő óriási csomag, a szembeli túlsúly hatása alatt egy hirtelen mozdulattal felszókkent, mire az Örökkévaló mindannyiuk tetszénnyilvánítása közepette, barátságos mosollyal kihirdette az ítéletet:

— „Lechájim!” (Életre!)

Müller Ignác (Bratislava)

Amerikai zsidók perlik a török kormányt

A háború alatt a török katonák megszállták Palesztinát és a zsidó telepeknek egy nagy részét elpusztították. Sok amerikai zsidónak volt már akkor is Palesztinában ültetvénye, amely a háború következtében, állítólag a török katonaság rosszakaratából kifolyólag elpusztult. Az amerikai kormány az állampolgárait ért károkat jóvátétel követelt. A háború befejezése utáni 16. évben most fog összeülni a bizottság, a károk megbecsülésére. Az amerikai zsidók Palesztinába ügyvédet küldtek, hogy a helyszínen tanulmányozza a kérdést.

סדר: על כנפי הניפ

„A LÉLEK SZÁRNYAIN”

Az orthodox zsidó intelligencia magyarra fordított és kommentált új típusu imakönyve

Tartalma: a teljes (orth. ritusu) héber imaszöveg mellett tartalombü, de amellel irodalmi színvonalu fordítás és az imákat vonal alatt kísérő, közel 400 magyarázó jegyzet, az imák, a szombat és az ünnepek hagyományhü, száz százalékhig orthodox szellemben való alapeszmei és tartalmi ismertetése, a vonatkozó bibliai és talmudi anyag feldolgozásával, de egyben az általános műveltség gondolkörében. A művet a hazai orthodoxia egyik elismert tekintélye nézte át és approbálta, s szerzője szigorú orthodox gondolközására és életmódjára tekintettel is nyugodtan kezébe veheti, felesége, gyermeke kezébe adhatja a legkonzervatívabb gondolközásu orthodox is. A több, mint 500 nagy oktáv nagyságú oldalra terjedő, a leggondosabb nyomdai kivitelben és háromféle kiállításban megjelenő imakönyv ára példányonként:

Csiusos keménykötésben, vászonhátall 8 P Diszes, arany nyomásu egész vászonkötésben 10 P
Párnázott műbörkötésben, arany nyomással, oldalszélek arany metszéssel, tokban, ajándéknak kiválóan alkalmas 14 P
utánvétell, a postaköltség felszámításával

Elővételeben:

(befizetés a szerző 41 291 sz. postatakarékpénztári csekk számlájára vagy postautalványon)

az összeg legalább felének legkésőbb szeptember 30-ig való befizetése esetén 10% engedmény mellett bérmentve, a hátralék az imakönyv leszállítása ellenében. Megjelenés szeptember végén, szállítás október első felében. A megrendelt példányok szétküldése után a mű könyvtári forgalomba kerül és lényegesen drágább lesz. A megrendelések a szerző alábbi címre intézendők

Dr. Krausz Fülöp, Sárvár

Csehszlovákiai hírek

A pozsonyi rabbiság figyelmeztetése az övszerű-cidáklik ellen

Forgalomba hoztak övszerű talisz kotajnt, gumival leszorítva, s az illető kereskedők azt hirdették, hogy a pozsonyi rabbiság engedélyével készült cidákliról van szó. Az utóbbi állítás alaptalan. A pozsonyi rabbiság külön hirdetésben figyelmezteti a híveket, hogy ezeket az övszerű talisz kotajntokat ne vásárolja, mert nem felelnek meg a ritualitás követelményeinek.

A huszti affér

Mult számunkban jelentettük, hogy mindkét párt megnevezte bírát. Az ellenzék képviselőivel megbízott Brach főrabbi és Goldstein Dávid (Kassa) meg is jelentek Husztón, a választott bírósági ülés lefolytatására, de a hitközség választott bírái nem jelentek meg. Amint hírlék, a csehszlovák kultuszminisztérium az ügy elintézésére a pozsonyi központi irodát hívta fel.

Bajok Szobráncon

A hitközségben a multkor rabbiválasztás volt, de a tagok egy része nem ismeri el törvényesnek a választást. Feigenbaum rabbi a választás alapján ott lakik, de fizetését csak pártja fedezi.

Egy hazug hír legszebb cáfolata

Munkácsról jelentik: „Egyes cionista irányzatú felekezeti lapok és azoknak nyomán néhány napilap is, azt a tendenciózusan aljas hírt kolportálták, hogy főtisztelendő főrabbinak veje nem akar együttélni nevével s a nyáron végleg elhagyta Munkácsot és Lengyelországba ment. Ebből a híradásból természetesen egy szó sem volt igaz és helyesen járt el a „Zsidó Ujság”, midőn még csak cáfolatra érdemesnek sem tartotta, hogy a lapokban megjelent hírral foglalkozzon. Az igazság az, hogy R. Borüchl nevével, — akivel példás egyetértésben él — és kislelővel egy lengyelországi fürdőben üdült.

R. Borüchl — a főrabbi ellenségeinek kínos megrökönyödésére — hétfőn hazakerkezett feleségével és kislelővel. A pálya-

udvaron köszöntötte őt a hitközség küldöttsége és az egész jesivai ifjúság. Ezzel legszebben meg lettek cáfolva az aljas módon terjesztett pletykák.”

A hitközségi békéért

A munkácsi főrabbihoz közel álló „Jüdische Zeitung“ nyílt levelet közöl a ruszinszkói rabbikhoz, amelyben rámutat a ruszinszkói orthodoxia körében elharapódzó visszasságokra a sok vizzályra, amely feldúlja a hitközségek békéjét, az ifjúság ügyére, amelynek elintézése nem tűr halasztást, mert különben elvesznek a zsidóság részére és szükségesnek tartja, hogy a tartomány összes főrabbijai és lelki vezetői összegyűlekezzenek és közös tanácskozásban találják meg a kölcsönös megértést és az elharapódzott bajok gyógyításának útját. Egy szlovenszkói zsidó ujság megállapítja, hogy a hitközségi vizzályok elmérgesítéséhez hozzájárul sajnálattalanul az a körülmény is, hogy a rabbik körében sem teljes az egyetértés és bizonyos pillanatnyi érdekeknek kedvéért néha mellőzik a legfontosabb szempontokat: a Tóra tisztelgetésének és a rabbiság presztízisének kidomborítását.

A galantai összejövetel

A galantai jesiva volt növendékeinek (Chavürasz Hatalmidim) hetedik nagy összejövele, amely vasárnap folyt le, méltó volt a nemes eszméhez, amely a jeles jesiva minden volt tanítványát, mondhatni, egy családdá kovásolja össze. Az összejövetel fénypontja Buchsbaum főrabbi mesteri, lelkesítő s megindító nagy d'rosója volt. Köszönetet mondott „fiainak”: tanítványainak, hogy egyesületük útján sikerült fenntartani a menzát, amely 184 jesivanövendék közül a felének ingyen adja az étkezést. A Chavürasz Talmidim-nak azonban nemcsak jesivatámogatás a célja, hanem a szellemi káposz ápolása. Lángoló szavakkal hívta fel a volt növendékeit, hogy ne muljon el egy nap sem Tóratanulásuk és t'stívó nélkül. — A felejthetetlen d'rosó után Grünwald Adolf elnök (D.-Streda) üdvözölte a jelenvoltakat, majd Stern Si-

mon ügyv. alelnök (Stupava) az egyesület lefolyt évi tevékenységéről referált. Müller József (Bratislava) pénztári jelentéséből kitűnt, hogy tavaly óta az egyesület 100 új taggal gyarapodott, ami által a bevétel örvendetesen emelkedett. Schwarcz József alelnök (Komárom) vezetésével nagyjában a volt tisztikart újból választották. Új előjáró: Herzog J. Cz. (Verbó); új választm. tagok: Buchsbaum Nándor, Neumann Armin, Porges Mihály, Pollák József, Oberländer Zsigmond. Mincha után kedélyes szijüm-ünnepély volt, melyen a főrabbin kívül felszóltak: Buchsbaum József rabbi (Galanta), Dreisinger Sándor (D.-Streda), Buchsbaum Izsák (Érmihályfalva). A jövő évi összejövetelre „Jajmo” traktátust tanulják.

Szép hitközség

Egy vágvölgyi P. nevű neolog hitközségben uralkodó furcsa viszonyokról ad hírt egy szlovákiai lap. Az illető hitközségben a hitoktatást ellátja egy asszony, aki nem is ismeri a héber betűket, férje pedig nyilvánosan megszegi a szombatot és az utcán pipál, leánya férjhez ment egy nemzsidóhoz, amire azután felekezetenkívülinek jelentette be magát. A hitközség vezetősége pedig nem törődik a dologgal, mivelhogy gyermektelen emberekből áll, akiket az iskolaügy nem érdekel.

**CIÁNOZ, TAKARIT
FÜRTH, V., Csáky-u. 7.
Telefon: 24-4-55.**

Leikiismeretes munka.
Prima referenciák.

אין דער סיראקער ישיבה
ווירד בומן חורף הבעלים געלערנט: שיעור
פשוט מס' חולין, שיעור עין מס' פסחים,
ווירד הל' תערוכת. אויף הל' שבת, 10 בחורים
ווערען נאך אויפגענומען 5 בחורים דיא
מאנאטליך 8 פענעג פיר קאסט-קווארטער
ציהלען קאנגען, אונד 5 בחורים אונגענט
געלטליך אדרעססע:
Jesiva Vezetőség, Szirák, Nógrád vm.
(Mavart állomások: Bpest, Vác, Aszód)

Fenákel Jónás
orth. kóser baromfikereskedése
Budapest, Dob-utca 28. sz.
TELEFON: 31-6-73.
Zsir kicsinyben és nagyban, a leg-
jutányosabb árban, vidékre is.
Garantált tiszta és prima áru.
Legolcsóbb bevásárlási forrás!

**LEIKIISMERETE,
RUHÁJA,
TISZTA LESZ, HA
Menóra כשר
SZAPPANT VESZ**

**Tisztelt vevőinek
boldog újesztendőt,
בטיבה וחמימה טובה**

kiván

Rauchverger
Salgótarjáni Szappangyára

A bűnbánat tanításaiból

Közli: Schwarcz József nagyváradai egyll. rabbi

Apósomnak, R. Eliezer Deutsch bonyhádi gaonnak z. c. I. a bűnbánat napjaiban tartott morálizáló tanításaiból:

Zsidó asszonyok!

Vessünk egy pillantást a mult zsidó asszonyaira, akik mint zsidóasszonyok is mindenkor feladatuk magaslatán állottak. Főtörekvésük odairányult: háztartásukat valódi zsidó szellemben vezetni. Személyesen ügyeltek minden vallási előírás szigorú betartására. A mai időkben azonban még a legsúlyosabb vallási tilalmakon is könnyen túteszik magukat. A korzó, mozi, színház, strand, bridzs, stb. kötik le figyelmüket. A konyha nemzsidó személynre lesz bízva és így vallási szempontból teljesen felügyelet nélkül marad. Sejtelmük sem lehet arról, hogy az év folyamán hány nem kóser falat kerül — tudatlanul — az asztalukra.

A régi jó időkben pénteken a kötelességtudó zsidó háziasszony egyetlen gondja az volt, hogy a szombati ételleket a szombathoz méltóan előkészítse. Az est közeledésével minden előkészület megtett, hogy a gyertyagyújtás szent parancsát előírászerűen, kellő áhítattal elvégezhesse. Őszinte könyvek közepette fohászott az Örökkévalóhoz, hogy áldja meg istenfő és tóratudós gyermekekkel. A mai asszonyok kívánságai egész más irányban nyilvánulnak meg.

A multban a zsidó anya a legszentebb kötelességének tekintette leányaiba a

חלום

Zufolge der schweren Verhältnisse, sind meine Chalofim billiger. Erhältlich in meiner Fabrik, oder bei meiner Filiale: Fränkel J. Bpest, Holló-u. 1. Verlangen Sie Preisliste.

Schmotzer János, Pesterzsébel,
Szt. László-tér 2.

**Boldog új esztendőt
kiván hittestvéreinek**

**KOZMA Lajos
a kalapos**

VII. Károly-kr. 3. a sarkon

regi zsidó tradíció és erkölcs szellemét átplántálni. Különösen a szombat megtartására helyezte különös súlyt. Ma azonban a szombaton való fészülködés, manikűrözés: nem számít bűnnek.

Azelőtt, ha egy zsidó házba léptünk, az asztalon csupa zsidó vonatkozású könyvet találhattunk. Az asztalon imakönyvek, tehilimek, Ceeno Üreno, Pele-Joec moralizáló könyvek heverték, melyek úgyszólván állandóan használatban voltak. Ma azonban ezek mind eltűntek. Ezek helyébe különféle divatlapok, káros tartalmú regények s könyvek kerültek. Vajjon milyen zsidó jövő fakadhat az ilyen nevelésből?

Ez a visszapillantás a multba adjon nekünk lelkiert a jövőben a szent tradícióink által megjelölt utat választani.

A Szentföldről

Szentföldi eszrogok érkeznek az idén is Budapestre. Miként az elmult esztendőben, az idén is gondoskodik R. Jechiel Katan Klein Jeruzsálemből szentföldi eszrogok megfőléő behozataláról Budapestre. Az eszrogok orthodox szempontból is minden tekintetben megfelelőek, amit a jeruzsálemi orthodox rabbijnátus bizonyítványa igazol. Idén főképpen *micver*-ok, vagyis elsőrangú szentföldi eszrogok kerülnek hozzánk még pedig korlátozott számban, úgyhogy az eszrogok beszerzéséről mielőbb gondoskodni kell. Felesleges ezúttal is hangsúlyozni, hogy vallásos és humánus szellemnek megfelelően elsősorban a szentföldi testvéreink természetét kell a miczvó teljesítéséhez igénybe venni. Mindenfajta felvilágosítás kapható a „Mult és Jövő” szerkesztőségében, Vadász-utca 11. szám. (Telefon: 19-9-55.)

Eredeti angol szövegek dús választékban

Szombattartó cég

Kazár Nándor posztóáruháza, Budapest, Király-u. 34. (Kazár-u. sarokház.)

IGAZ ZSIDÓÉRTÉSŰ ASSZONY

MICVO

GYERTYÁT GYUJT!

Használjon „Micvo” gyertyát és mécses, kitűnő minőségű, nem füstöl, nem csepel, szép fényvel ég és olcsó

2% a Tomché Jesivosz egyesületnek.

Templomba „MICVO” gyertya való!

Jahrzeitra „Micvo” mécses!

Gyártja:

**Joliol mécs-,
gyertya- és
szappanüzem
Budapest**

A segélyezett Tóratanulás az elhunyt lelkiüdvét szolgálja!

B'ne Brak...

Széder alkalmából említést teszünk B'ne Brak nevű városról, ahol Rabbi Akivo és társai tartották az egész éjjelen át tartó szédert. Most erről a Jeruzsálem melletti helyről az az értesítés érkezik, hogy ott nagy ünnepélyesség keretében szédert avattak a letelepedett vallásos munkások. Az ünnepély a Rabbi Akivóról elnevezett jesiva épületében folyt le. Az ünnepségen megjelent Duschinsky jeruzsálemi főrabbi is.

A saboszért Tel Avivban

Tel Avivban az orthodox ifjúság megalapította a szombat megőrzésért küzdő csapatot. A csapat külön kiáltványban felszólítja az egész orthodoxiát a szombatszegés elleni küzdelemre és felhívja, hogy a „Neser” cementgyárat, a „Tenuva” tejszövetkezet termékeit, az „Eged” automobil társulatot bojkottálja, úgyszólván a cionista alapokat, mert intézményeikben türik a szombat megszenteltségellenítését, nemkülönben a Mak-kabi sportegyesületet, amely minden kérelem dacára, szombaton futball meccseket rendez.

Eszrog és ülo

nagy választékban, olcsó árban kapható
WEISZ MÓR

cukorka- és déligyümölcsüzletében,

Baross téren,

Keleti pályaudvar mellett,

Capitol-mozi épületében.

Telefon: 31-7-51.

**HEIDENJENŐ
LÁTSZERÉSZ**
Budapest, VI., Teréz-körút 8.

A nagyvilágból

Karaitákat keresnek

Karaitáknak nevezik azt a zsidó szekta, amely Onon tanításait követi, aki 750 körül, megsértődve azon, hogy háttérbe szorították a babiloniai rés-golüszó válsztásnál, azt kezdte hirdetni, hogy csak az írott Tórát kell elfogadni, a hagyomány, a Talmud, a bölcsék magyarázata mellőzhető. Ez a szekta valamikor igen el volt terjedve Babiloniában, Egyiptomban, Törökországban, továbbá a Krim félszigetén és onnan elterjedt Lengyelországba, ahol még a század elején jelentékeny számban éltek a hívei. A lengyelországi karaiták ügye azért érdemel most megemlést, mert ép most indult el egy olasz-svájc expedíció, hogy a Lengyelországban lakó karaiták népsége és egyéb viszonyait tanulmányozza. Az expedíció azonban egész Lengyelországban már alig talál karaitát. Így morzsolódtak le a többi országban is, bizonyítékul annak, hogy a Talmud bölcsi és hagyományuk tartják fenn a zsidóságot.

Jubileum Svájcban

A zürichi hitközség szeptember elején ünnepele a temploma 50 éves fennállását. A hitközség maga valamivel idősebb, mert 1862-ben 12 hívő alapította. Ez a jubileum jellegzetes fényt vet a zsidók helyzetére. Mert már a XIV. században lakott zsidó Zürichben, de idők folyamán kiűzték őket és így évszázadok után újra kellett a hitközséget megalapítani.

Az algiri vérengzés

Az algiri pogromok utófényei még most is nyugtalanítják a zsidókat. Meg lett állapítva, hogy összesen 46 zsidó esett áldozatul. A pogromok kitörése után azt a hírt terjesztették, hogy egy részeg zsidó katona bement a constantinei mecsetbe és ott gyalgatta az arab vallást, aminek megbosszúlására, így mondták, azután kitört a zsidó ördöklés. Kiderült, hogy ebből egy szó sem igaz. Az egész pogrom elő volt készítve. Párisban az antiszemita elleni liga által összehívott, 2000 személytől látogatott gyűlés volt, amelyen követelték az algiri fő kormányzó rögtöni eltávolítását, úgyisintén a constantine-i polgármester eltávolítását, aki ugyan most a pogrom-áldozatok temetésén nagyon érzélgős

beszédet mondott, de köztudomásúlag már a Dreyfuss-affér idejében zsidóellenes tevékenységet fejtett ki.

Zsidó hősi halottak

A varsói rabbiság arra kéri az összes zsidó újságokat, hogy a brzezani főrabbi; Ha'peru nevében közöljék azt, hogy az ottani közös hősi temetőben a következő négy zsidó van eltemetve: Josef Lager (vagy Land) és Joachim Langhamer, mindketten az osztrák-magyar hadsereg-ből, továbbá Ábrahám Zerpanof és Jiczchok Kandel mindkettő a régi cári hadsereg katonája.

A tudós kántor

A régi időkben a *chazan* sokszor mélyeséges Tóratudományt egyesített magában ének-művészetével. A *pijüt*-költők egy része egyszersmind kántor volt, önmaga szerezte az imát, amellyel odaállt imádkozni. Ilyen kántorok voltak a rajshasonoi *pijüt*-imáink bevezetőinek szerzői, amint ez a megfelelő imák (első napon „*őszési Pchav'noch*”) tartalmából kiderül. Ki ne ismerné a Rasihoz írott „*Scifszé Chachomim*” c. kommentárt, amelynek szerzője egy R. Schabszai basszista volt, azaz az énekkarnak basszus hangot éneklő tagja. De talán egy tudós kántornak sem volt alkalma ilyen előkelő társaságban bemutatni a tudományát, mint az olaszországi R. Avrohom Farissolnak, aki 1500 körül élt és a franciaországi Avignon községből származott. Akkoriban Franciaországban nem lakott zsidó, csak Avignon városában és környékén, ahol a pápa uralkodott. A franciaországi pápai államban megtűrték a zsidókat és mivelhogy körös-körül nem laktak zsidók, egy külön *minhog szokás* fejlődött ki az imádkozásban, amint ezt látjuk az úgynevezett Avignoni Machzorban. R. Avrohom Avignonból az olaszországi Ferrara-ba vándorolt, ahol akkor az estei I. Herkules uralkodott, aki a tudományok és művészetek nagy pártolója gyanánt írta be nevét a kultúrtörténetbe. A herceg nagy élvezettel hallgatta, amikor a különféle vallások papjai vitatkoztak. Amikor megtudták Farissolról, mily nagy tudással rendelkezik, meghívták a hercegi palotába,

hogy vitatkozzék két tudós szerzetessel, egy dominikánussal és egy franciskánussal. Farissol igen szegény ember volt, ritka könyvek másolásával tartotta fenn magát, kántor is volt a templomban, de úgy látszik a kántori fizetések igen kicsinyek voltak, mert önmaga mondja, hogy nagyon szűk, kis szobácskában lakik. Szerényen s önzetesen vitatkozott a herceg előtt, aki arra bírta rá, hogy vitatkozásainak az eredményeit írja le héberül és fordítsa olaszra, hogy azután ellenfeleinek odaadhassa. Így keletkezett a „*Viküach Hadosz*” című műve, mely azonban csak kéziratban van meg. Ebből látjuk, hogy egy ízben a herceg jelenlétében arról vitatkoztak: miért foglalkoznak pénzületekkel a zsidók és miért vesznek kamatot, holott ez a biblia ellen van. Erre Farissol azt felelte:

— A mai állam, amikor mindenkinek kötelességei és jogai vannak, nem az a társadalom, amely a biblia idejében volt, amikor a társadalom összes tagjait az általános szeretet fűzte össze és így tehát könnyen lehetett követelni, hogy mindenki segítsen a másikon, ellenérték nélkül. Most azonban az állam megengedi, hogy bérbeadott dolgok után bért követelhesse. Épp úgy jogos tehát, hogy a pénz után bért, azaz kamatot fizessenek. A zsidóknak egyébiránt a pénzületekből kifolyólag igen sok adót kell fizetni, amiből az államnak nagy haszna van. A kamat önmagában véve nem károsztatandó, mert sokszor lehetővé teszi a pénzületben szenvedőnek, hogy üzletet csináljon s így tehát sokkal nagyobb bajtól óvja meg a fizetett kamat. A biblia ugyan eltiltja, hogy a zsidó testvértől pénzt szedjen a zsidó. A keresztényeknél mégis szednek? Dehát a keresztények egyáltalában nem reflektálnak arra, hogy a zsidók testvéreknek tartásák őket. Egyébiránt a kamatvétel vagy nem vétel kölcsönösségen alapszik. A keresztények sem adnak kamatot nélkül kölcsönt a zsidóknak.

Azzal fejezte be erről szóló fejtegetését: Isten áldása csak azon van, aki tartózkodik a rossz hír keltésétől, aki csak tisztességes üzleteket folytat és aki arra igyekszik, hogy kivétel nélkül minden arra rászorulóval szemben engedékeny és könyörülő legyen.

Farissol azonkívül egy nagyon érdekes könyvet írt, amelyet 1524-ben adott ki „*Orchajsz Ajlom*” címen. Ez egy földrajz, az akkori világról, a bevezetésében hangsúlyozza ennek a tudománynak a fontosságát. Amit a kamatvételről, a mai állammról, a mai társadalom szeretetlenségéről mond, az olyan, mintha egy modern szociológus írná.

HIREK NAPTÁR

Sabosz Niczóvim, Elül 28
V-VI. Perek

Gyertyagyújtás (Bpest): 5 55
szék kimenetele: „ 6 55

Vasárnap: Erev Rajs-Hasono
Hétfő-kedd: ראש השנה

Ünnep beköszöntése (Bpest): 6.—
יום kimenetele: „ 6.47
— Szerda: Czajm Gedaljo —

Sabosz Süvo, Vajélech, Tisri 6
Gyertyagyújtás (Bpest) 5.40. szék kim. 6.40

Kedd (szept 18): Erev Jajm-hipür
Szerda: יום הכפורים

Gyertyagyújtás (Bpest): 5.30
יום kimenetele: „ 6.30

Sabosz Haazinü, Tisri 13
Gyertyagyújtás (Bpest) 5 25, szék kim 6 25

— Szombat (Bpest): 7.50 —
יום זמן קריאת שמע

**A Rajs-Hasónó és Jajm-kipür
alkalmából összes előfizetőinknek,
híveinknek és barátainknak
kivánunk**

**Lapunk köv. száma א"ה mint
Szukajsz-ünnepi kettős szám
szeptember 21-én jelenik meg.**

— A most beköszöntő 5695. év szökőév és 383 nappól áll. Mint figyelemreméltó jelenséget megemlítiük, hogy Chanuka első napja az idén vasárnapra esik, vagyis 2 „majczóé sabosz” lesz Chanukában, ami húsz év óta (5675.) nem volt. Az ünnepek hétköznapokra esnek, egészen Sovitajsz második napjáig, amely szombaton lesz.

— Fillényi gabellamegtakarítás és tréfo-hús. Mindenki tudja, hogy rendkívül nagy visszaéléseket követnek el a hitközségek területére máshonnan behozott húsrúk, úgynevezett „*s'chüté chücs*” útján, amennyiben felügyelet nélkül, lelkiismeretlenül félrevezetik a közönséget. Némely amerikai államban csalásnak minősíti a törvény, ha valaki tréfo-árút kóser gyanánt ad el és súlyos büntetést szab az ilyen lelkiismeretlenségre. Most érdekes tárgyalás volt ilyen ügyben Rigában. Több mézáróst megbüntettek azért, mert félrevezették a fogyasztókat. Azt hírdették, hogy „*chücs*”-árút tartanak, igen sokan vásárolták gabellamegtakarítás miatt, de a rigai hitközség megbízottjai megállapították, hogy egyszerűen tréfo-t árúsítanak! A bíróság nem is fogadta el a védekezésüket és elítélte őket. Lengyel zsidó lapok ezzel kapcsolatban amerikai mintára „*kóser-törvényt*” sürgetnek. *Maga az ügy, bennünket is érdekel.*

**Legolcsóbb,
legízletesebb**

orth. כשר

házikoszt

**Wesselényi-utca 18.
(Kazinczy-utca sarok)**

**Weisz
Mendel**

éttermében.

Telefon: 44-2-75

Négyfogásos menü:

**Leves, hús, főze-
lék, tészta P 1.30**

**Halfélék minden
időben, 50-60 fill.**

**vii. Wesselényi u. 18
(Kazinczy u. sarok)**

Cimre ügyelni!

amennyiben kiderül, hogy a *s'chüté chücs* ügyben kiadott tilalmak mellőzése milyen súlyos következményekkel járhat!

— **Fordulat Nagykárolyban.** A nagy-károlyi rabbiügben az a meglepő fordulat állott be, hogy a bukaresti kormány — a már engedélyezett jóváhagyás után — elmozdította a megválasztott Horowitz főrabbit, új hitközségi előjáróság állott az ügyek élére, ez lefolytatta a választást, és megválasztották a berbesti főrabbit, aki előbb Ricsén működött és veje volt Reb Sájale Keresztürnek.

— **A bpesti orth. hitk. iskoláinak igazgatósága közli, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelete értelmében a tanítás szeptember 13-án, csütörtökön reggel 8 órakor kezdődik.**

— **Internátus a verpeléti Jesiván.** Verpelétről jelentik: „Jesivánk a Rajs-chajdes Chesvonkor kezdődő téli szemeszterben egy modernül berendezett internátus megnyílik, mely alapítója után a „Bész Naftóli” nevet viseli. Az internátusban a növendékek teljes ellátásban — fűtés és világítást beleértve — részesülnek. A korlátozott számú helyre való tekintettel tanácsos, hogy a jesivában tanulni óhajtó növendékek mielőbb jelentkezzenek.”

— **A bpesti orth. Népasztal (Wesselényi utca 13.)** naponta 200—300 szegényt lát el meleg étellel. Az ünnepek hatványozott feladat elé állítják az egyesületet, mely csak úgy képes emberbaráti misztióját teljesíteni, ha a közönség erőteljesen támogatja! (Csekkzs.: 16.137.)

— **Nem kellene a tudákoskodó nők.** Sztambuli jelentések szerint a török diákok egy része (bizonyára a hitleristák antifeminisztikus irányzatának hatása alatt) elhatározta, hogy ezentúl nem vesznek nőül tudós, és a tudományokban járatos nőket. Egy szlovákiai lap tehát inti a zsidó leányokat, hogy ne nagyon mélyvedjenek el a tudományba, mert esetleg árt majd a partíhoz.

— **Jesivó k'tanó Budapesten.** Blau Mór okl. rabbi vezetésével rövid idő óta jesivaelőkészítő tanfolyam (jesivó k'tanó) létesült az Orczy-templom egyik helyiségében. A hivatása magaslatán álló és eredményesnek indult jesivó k'tanó-ban az elmúlt szombaton Teichmann Sámuel növendék megkapóan szép drósót mondott.

— **Az „Országos Tomché Jesivósz”** részére vettünk Selymes Bertától Hidasnémeti (gyűjtés Guttman Jóni és Flesch Zoltán lakodalmán) P 2.80; „Ahavas Cheszed” egyesület Bpest Baross utca 122., Stern rabbi útján P 16.— (Hozzájárultak: Stern rabbi 2, Hauer Ferenc 5, Engel Farkas 4, Schwarcz Ignác 2, Leichtmann Adolf 2, Havas Ferenc 1.)

Sziklás-féle magyar-német kerti-iskola és internátus nyilv. jogu

Német játszótérrel. Majdnem 6 éveseknek külön „VORSCHULE” foglalkoztató. Magyar-német elemi. Középiskolai korrepetálás. Idegen nyelvek, zene, szabadtéri torna és sportok. Bejárók, bennlakók és félbennlakók.

VII., Damjanich-utca 16. Telefon: 33-0-84. Prospektus.

— **Freudiger Ábrahám üdvözlése.** Kormányfőtanácsossá való kinevezés: alkalmából számos küldöttség üdvözölte szerda este a lakásán az illusztris hitk. elnököt, Az Orth. Központi Iroda nevében **Kahan-Frankl Samu** elnök üdvözölte a hitközség szerencsekívánatait **Deutsch Géza** alelnök tolmácsolta, a Chevre Kadisa küldöttsége élén **dr. Friedmann I.** elnök köszöntötte, a Sasz-chevre jókivánságot **Klein Márkusz** elnök közvetítette; a Nőegylet nevében **Bárkány Emilné** beszélt. Óbudai Freudiger Ábrahám meghatottan köszönte meg az ovációt.

— **A bpesti orth. nők továbbképző tanfolyamában az őszi ciklus első előadása Sabosz Sivo** napján délután 5 órakor lesz megtartva (Dob-utca 35).

— **Chaluzok esküvője Budapesten** cím alatt hírt közöltünk augusztus 12-i számunkban, mely — a tényeknek megfelelően — némi helyesbítésre szorult. A Kazinczy-templomban való esketést ugyanis Steif Jonathan rabbi végezte; a Budapesten vendégként tartózkodott Amiél antwerpeni főrabbi pedig a család részéről egy b'róchó recitálásával lett megismerve. (Itt említjük meg, hogy az antwerpeni „Machziké Hadosz” nevű külön orth. hitk. főrabbija a magyar származású R. Mord'chai Rottenberg.)

— **A miskolci „Machziké Hadosz”** kezlésében 24 év óta fennálló Talmud-Tóránál f. hó 2-án folytak le a szemesztervégi vizsgálatok a törakedvelő közönség élénk részvételével, Austerlitz Sámuel főrabbi és a rabbinátus többi tagjai vezetése mellett. A növendékek a feltett kérdésekre a legnagyobb precizitással feleltek, mivel nemcsak alapos felkészültségükről, hanem az intézet tantervének kiváló módszeréről is tettek bizonyosságot. A felső jesiva-előkészítő osztályból több tanítvány kerül ki a jesi-

vákba. (Idegen, szegénysorsú növendékek menzában nyernék ellátást. Új tanítványok jelentkezése, az intézet elnöknél; Mandel Károly déligyümölcskereskedőnél eszközölendő.)

— **Talmudtóra vizsga Debrecenben.** A debreceni orthodox talmudtórában az elmúlt szombaton és vasárnap volt az évszázó nagykihallgatás, melyet Strasser Salamon főrabbi és Rosenberg Emánuel rabbi végeztek. A vizsgán a 200 növendék valóságos frappírozta a megjelent nagyszámú közönséget, akik gyönyörködve hallgatták apró gyermekek ajkairól a Tóra magasztos igéinek remek magyarázatait, elmélyedő talmudi fejtegetéseket. A hatosztályú talmudtóra tanfolyam fölötté kiváló eredményt mutatott fel, melynek elérésében a lelkes melamedokon kívül nagy része van a Steinberger Vilmos elnök és Bernfeld Ernő ügyvezető elnök vezetésével működő Talmudtóra egyelet buzó vezetőiségének. A vizsga végeztével a növendékek között jutalmakat osztottak ki.

— **Makórói** jelentik: „Reich József námesztói főrabbi, főrabbinák fiának a nyitrai dajonnak veje, Vorhand főrabbi látogatására szombaton városunkban időzött. A hitközség felkérésére a fiatal főrabbi másfél órás remek dr'osóval kötötte le a templom hallgatóságának figyelmét. A kiváló szónokot meleg ovációban részesítették.”

x Minden magyar, német és angol könyv megjelenése után azonnal kikölcsönözhető Gondos Sándor zsidó és modern kölesönkönyvtárából. Kölesön-díj P 1.30, a Zsidó Ujság előfizetőinek: P 1.—. Budapest, VI., Andrássy út 67.

SCHÜCK INTERNÁTUS
Budapest, VII., Kertész-u. 32.
Tökéletes ellátás, oktatás,
felére mérsékelt díjak.

Dr. Frenkel B. vallás-
tanár **Zsidó Nevelőintézet** VII., Stefánia út 67.
Telefon: 96-4-95
Internátus fiuknak és lányoknak. Egész és félbentlakás. Kertes villában, minden iskolatípus közelében. **Leánytovábbképző.** 14 évesnél idősebbeknek közművelődési és gyakorlati irányú tanfolyamok.

Tudod mit?

Együnk FRUTTIT!

STÜHMER
gyártmány

— **Orsz. Tomché Jesivász Egyesület** Győr. közleménye: Kérjük azon hitközségek t. vezetőit, amelyek a „T. J. Sabosz” jövedelmét még nem küdték be, esetleg valamely okból még nem rendezhették, hogy tekintettel a jesivák válságos helyzetére, szíveskedjenek azt mielőbb megtenni. Kérjük ezennel az összes. szeretett hittestvéreinket is, hogy e szent napokban, mikor mindnyájan anynyira rászorultunk arra, hogy a Tóra pártfogoljon bennünket, emlékezzenek meg a Tóra szegény ifjairól, emlékezzenek meg jelentékeny felajánlással, tetterős támogatással a „Tomché Jesivász”. Így szent Tóránk megemlékezik rólunk, támogat bennünket, szószólónk lesz a Mindenható szent trónusa előtt és a jó I'ten megáld bennünket egy boldog új esztendővel. (Postacsekksz. 40.530.)

— **Beküldött hírek.** A pápai „Kehilasz Jaakajv” egyesület bpesti, újpesti és váci helyi csoportja megalakult. — **Szirákon** mozgalom indult szombati „érüv” létesítésére. Knöpfler főrabbi rövid otléte óta két, eddig szombatot nem tartó üzlet most már szigorúan megtartja a szombatot. (Utánzásra méltó! Szerk.) — **Hajdunánáson** Halpert főrabbi szombaton ünnepelte Benczion fiának barmiczvó-avatását. Az ifjú pompás homiletikai beszédet, majd kitűnő psettlit mondott ötnegyed órán keresztül. Az ünnepély ünnepe volt az egész hitközségnek, mely az örömszülőket melegen gratulálta. — **Nyiregyházán** a mult szombaton Horovicz Andor rabbi, a szilágynagyfalusi főrabbi veje kitűnően sikerült másfélórás vendégszónoklatot tartott.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azon felül sororként 1 P.)
Klein Bertuskát Mezőkaszony, eljegyezte **Schnijchler Dávid** Nagyecsed. A nagyecsedű Tif. Bach gratulál.

Weisz Rella Jánosháza és **Rosner Lipót** Makó folyó hó 2-án házasságot kötöttek.

Fellner Szidónia Szombathely és **Eckstein József** Nagytapo'csány jegyesek. (A gyömörei zsidó leány és nőegylet mazeltovtot kíván egyletük alapítójának, Fellner Szidóniának.)

Jakobovits Henriknek, valamint Kellner Mózesnek Komarno, eljegyzésükhöz, szívélyesen gratulál a

Tiferesz Bachurim, Komarno.

KOLLER Műszaki
iroda
CSILLÁRGYÁR
villamos- és gázberendezések, fémáru-
gyártás, villamos motorok és ventilá-
torok. Vétel, eladás, csere. Átalakítások.
Budapest VIII., Dobozi u. 16.
TELEFON 31-3-37.

Báró Eibeschütz

— **Elbeszélés Rajs Hasónóra** —

Altona városában lakott a világhírű Gaon, Rabbi Jajnoszon Eibeschütz, a három hitközség: Altona, Hamburg és Wandsbeck főrabbiája. Lakása nem nagy, de szépen és barátságosan berendezve, két részből állott. Az emeleti szobák képezték lakosztályát, míg a konyha a földszinten volt elhelyezve. Történetünk kezdetén, a konyhában élénk sürgös-forgás észlelhető. Az asszony nép lázas sietséggel, ide-oda rohanva szorgoskodik és tele kézzel elfoglalva igyekszik eleget tenni a Rebbezen utasításainak. A Rebbezen izgatottan jár fel és alá, felügyel a munkára, itt vesz egy pillantást a kemencébe, hogy a kalács és a sítémények sikerüljenek, egy másik pillanatban megfogja a serpenyőt, melyben a borjúpecsenye az uton. Akkoriban még nem volt vasúti közlekedés és ha valaki Hamburgból Berlinbe akart utazni, pár napi útravalóról kellett gondoskodni. József még eddig nem volt idegenben, őt még gondosabban kellett előkészíteni és ezért nem csoda, ha a Rebbezent idegésítette, ha valamit nem talált rendben.

Az emeleten, tanulásba elmélyedve ült az apa, a nagy Rabbi Jajnoszon. A szoba négy falában szekrények voltak elhelyezve, mely lentről egész a padlásig tele volt könyvekkel, valamint a szoba közepén álló négyszögletes asztal szintén szent foliánsokkal volt megrakva. Az asztalfőn ült a 70 év körüli aggastyán és az előtte fekvő könyvekben lapozgat. Most elővesz egy másik könyvet, majd fellapoz egy harmadikat és egy negyediket, de nyomban utána bezárja, mintha most nem képes tanulni, mert más gondolatok zavarják és a könyveket félretolja, íróasztalához lép, melynek fiókjából papírt és írószerszámot vesz elő és írásba kezd. Megír egy pár ajánlólevelet, melyeket fiának készít elő, hogy őt berlini ismerőseihez beajánlva, szeretettel fogadják. Ezt befejezve, egy darab pergamenet vesz elő és egy tüvel átlukasztva, selyemzsinórral átfűzte, úgyhogy az nyakban hordható legyen. Midőn ezzel elkészül, a csengőt megnyomja, Mojsze, az öreg szolga jön be, kinek meghagyja, hogy József fiát hívja be. A fiú belépve, kezet csókol apjának, aki őt homlokán csókolja és karosszéke mellé leülteti őt.

— **Fiam!** — szól hozzám — kívánságod, hogy Berlinbe küldjelek teljesül. Még a mai nap elutazhatsz, de az igazat megvallva, nagyon nehezemre esett, részedre ezt az engedélyt megadni, mivel öreg napjaira nagyon nehéz egy apának fiától megválni. Nem vagy még oly idős, mint Jajszeif hacadik, mikor hosszú időre elvált atyjától, adja az Ég, hogy még mi is viszontláthassuk egymást...

Egy pár könyvecpp pergett le szeméből ősz szakállára és kisvártatva tovább beszélt:

— **Nem is ez az, amit most mondani akarok neked fiam,** nem ez az, amiért szívem összeszoru és nyugtalanít engem. Tudom, hogy Isten melletted les, atyád áldása elkísér utadon és égi Atyánk megoltalmaz, ha bízni fogsz benne... De nagyon félek, hogy az idegenben I'ten ments letérsz a helyes

útról. Itthon még öröködik rád apád szemei, de ott ki fog vigyázni reád...?

— **Légy nyugodt,** kedves apám, — felelt József — a te bölcs szavaid, a te szent tanításod, amelyben a mai napig részesítetted mélyen a szívemben gyökereznek és nem oly hamar fogom azt elfelejteni. Tiszta szívvel, becsületes jellemmel távozom hazulról és remélem, hogy így fogok majd visszatérni. Igyekezni fogok, szereted és jószágod továbbra is megtartani. Nekem is nehéz és keserves elválni tőled, mivel azonban megakárom mutatni, hogy érdemes vagyok egy olyan apához, mint te vagy: utazom Berlinbe, lelkem nemesíteni, szívem kiművelni, a Tóra gyöngyeit magamévá tenni, hogy ne szégyenkezzelek velem...

— **Fiam,** ime már minden kész az utazásra, nem akarom tervezésedet elrontani. De akartam feltárni előtted fájós szívemet, hogy öreg apádnak szavaid mindig a füledbe csengjenek akárhol leszel... Itt van neked egy pár ajánlólevél ismerőseimhez Berlinbe és remélem, hogy ők szeretettel fogadnak majd téged. Ime, vedd magadhoz ezt az amulettet (kaméa) és tedd nyakadba, majd ez megóv téged attól, hogy rossz útra térr...

A fiatalember kinyitotta a pergamentet és következöket olvasta: „Léb in jüdischkeit und bleib' a ganzer Jüid...”

— **Meg vagy elégedve vele...?** — kérdezte az apa. — **Nagyon** — mondá József — ígérem neked, ezen szavakat örökké megtartani...

— **Esküdj meg!** — szölt ekkor az apa, olyan erős hangon, hogy József megdöbbsent tőle.

József felállt helyéről és jobb kezét felemelve, halk hangon mondá:

— **Esküszöm a Mindenható szent nevében,** hogy amíg élek, szilárd és igaz zsidó maradok... — S József útnak indult.

Tizennyolc évvel később...

Tizennyolc év múlt el már azon idő óta, mikor József az apjától elbúcsúzott. Rabbi Jajnoszon már rég nincs az élők sorában. József Drezdában lakott, melynek legszebb utcájában állott pompás palotája és mint báró Eibeschütz, nagy szerepet játszott a város társadalmi életében. Senki sem tudta, ugyan ki ő, honnan származik, hol szerezte vagyonát és bárói rangját, de senki nem is törődött vele. Remekszép ember volt, művelt és szellemes, a legújabb divat szerint öltözködött.

Amióta apja feltette, hogy ne hagyja el a zsidóságot bekövetkezett... József egész zsidóságát eldobta magától, évek óta nem járt templomba, az esküt és a „kameát” rég elfelejtette. Nőtlen volt még és ezért a hölgyek érdeklődését magára vonta.

Drezdában lakott akkoriban egy dúsgazdag özvegyasszony, Leitenfelsné (nem zsidó), kinek a férje a 7 éves háborúban, mint kapitány harcolt és elesett, ennek volt egy csodaszép leánya: Eugénie. A leány jobb nevelésben részesült, okos és nagyon művelt leány volt. Eibeschütz báró gyakori látogató volt a háznál, mely látogatást úgy az anya, mint leánya szívesen vették. Annak dacára, hogy a fiatalok szívből szerették egymást, minderről szó sem volt közöttük és ezt mindketten titokban tartották. Egy alkalommal, midőn a báró látogatását tette, a szobában az anyát egyedül találta. Eugénie egy másik szobában zongorázott. A rendes üdvözlések és különféle beszélgetések után, az anya így szólt:

— **Báró úr!** Bizonyára hallotta már, mit beszélnek a vá-

WEISZ MÓR Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben
Keksz, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levető” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.
orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob-utca 22. --- Telefon: 4-23-65.

rosban, hogy „Leitenfels Eugénie és Eibeschutz báró jegyesek” és pár hét múlva tartják meg a menyegzőt...? Már gratulál-tak is nekem, mit szólna hozzá báró úr?

— Azt hiszem — felelt Eibeschutz — Ön ismeri szívem óhaját...

— Ismerem, báró úr és Eugénie is sejtí ezt, mégsem beszéltem Önrel ez ügyben, mert ismerem az Ön tiszta jellemét. Mivel azonban már az emberek is beszélnek róla, véget kell vetni a dolognak. Én holnap utazom el leányommal ismerősömnek egy birtokára és 3 nap múlva visszatérünk, ezen idő alatt fogja magát Eugénie elhatározni, hogy oda adja-e kezét Önnek? Ön is meggondolhatja a dolgot...

Ezen szavak hallatára Eibeschutz térdre borulva így szólt: „Ön a legboldogabb emberré tesz engem, semmi szűkségem sincs megfontolásra, már én ezt kellően mérlegelve meggondoltam... Nélküle nem ér semmit az én életem, engedje meg, hogy bemehessek hozzá és vele is közölhessem ezen szavakat...”

— Nem, báró! — mondá az asszony. Önnek nem szabad Öt látni, addig, amíg visszatérünk, mert tőle is követelem, hogy gondolja meg a dolgot, éppenúgy, mint Öntől, másképp ez nem lehet! Tehát, báró úr, három nap múlva...

Ezzel kezeskora nyújtva kezét és József elköszönve tőle, eltávozott.

Ez a nap éppen a Rajs-hasono előtti nap volt. Az a nap, mikor minden zsidónak számot kell vetni cselekedeteiről és a törvénykezés nagy napjára a „jajm hadin”-re előkészülni. De Józsefnek erről sejtelve sem volt, ő a zsidóságtól teljesen idegenkedett. Este — tehát Rajs-hasono estéjén — színházba ment, Eugéniát vélte ott találni, de csalódott ebben. Érdekes előadást adtak, mely egy kitért zsidóról szól és nagyon hasonlított az ő életéhez. Ez anyagot szolgáltatott neki ahhoz, hogy hazatérve, saját életére, saját múltjára gondoljon. Hosszú évek után, most először jutott emlékezetébe a zsidósága. Eszerint hogyan veheti feleségül Eugéniát, ha nem cseréli fel hitét az övével? Vagy ne mondja meg neki az igazat és napról-napra bolondítsa őt... Az egyetlen módszer lenne még áttérni az ő hitére. És most jutottak eszébe a régi gyermekévek, mikor még kislány volt, az anyja öltöztette, minden reggel a ciziszre áldást mondott és este, lefekvés előtt a Semá Jiszro-élt mondta el. Mikor felnőtt, az apja mellett ült, tanult vele egy nagy gemóreből, hogyan kell egy zsidónak viselkedni...

Eszébe jutott az utolsó jelenet az apjával mikor elvált tőle, a „kaméa”, amit adott, és az eskü, amit megesküött neki, hogy egész életén át hű zsidó marad.

Ez a jelenet élőképként tárult szemei elé, azt nem tudta elfelejténi, de ősz apja képe is megjelent előtte és a „kaméa”, amit már rég nem hordott, de elrejtve feküdt az asztalfiókban. Elővett egy gyertyát, az asztalfiókhoz érve, kikereste a kaméát, az frás már kissé elmosódott, de még értelmesen lehetett olvasni: „Leb in Jüdischkeit und bleib ganzer Jüd...”

— En esküszög, konok fiú...! — mondá magában — hogy felejtettem el eskümet, hogy feledkeztem meg apámról, hogy tagadhattam meg hitemet, melyben nevelkedtem,

Igy beszélt József önmagához, de mihelyt Eugénie eszébe jutott, ezek a gondolatok eltűntek előle.

— Nem tudok másképp — mondá, — kénytelen vagyok soromat követni, szerencse vagy szerencsétlenségbe. Így is, úgy is eskümmek a felét már megszegtem, már rég nem vagyok zsidó a gyakorlatban, mit ér tehát apámnak, ha csak névleg maradok zsidó? Ezzel visszatette a kaméát a fiókba és lefeküdt aludni. Álma azonban nyugtalan volt, borzasztó álmot látott. Álmában látta Eugéniát a templomban mennyasszonyi ruhában, mellette állt vőlegénye, aki csupa esontváz, akár a halál, úgy nézett ki. Ezt a látomást nem bírta nézni és felugrott a magasba, de egy erős és hatalmas kéz visszazorította őt és az ágyról a földre dobta... Ekkor egy más álma volt, amint egy tengerből, mely csupa fény és világosság volt, ki lépett egy ember, aki az ő apja volt, mintha élne, halotti ruhában... Hozzálépett és hangosan rákiáltott: „Emlékezz a kaméára! Emlékezz az esküre!” Ettől a hangtól megrettent és felébredve az ágya mellett, a földönfekve találta magát. Felállva hideg verejtékét letörölve arcáról, a törölközőhöz lépett, de alig ismerte meg magát, oly borzasztóan nézett ki.

Egész nap nyugtalanul járt-kelt, egyik barátja meglátogatta és megijedt, mikor meglátta feldúlt ábrázatát. Megpróbálta őt vigasztalni Eugénie említésével, de most ez sem használ és nem tudta őt felvidítani. Délután remekszép idő volt és József sétára indult az Elba folyó mentén, hol szembeötlött neki egy csomó ember, akik a folyó partján állva, imakönyvvél kezükben imádkoznak. József megismerte őket, hogy zsidók, és eszébe jutott gyermekkori emléke, mikor ő is szokás szerint Rajs-hasonokor taslich-hoz ment a folyóhoz. Tehát ma van Rajshasono, a nagy nap, az imádkozás és a megtérés napja, midőn az égben ítékeznek az ember sorsa fölött...

Visszafordult, hogy hazatérjen, igyekezett az elmúlt éjszaka rémlátomásait elkergetni magától. Aludni tért és pár órát jóízűen aludt, de éjfélkor megisméltődtek az előbbi éj rémlátásai, az apja ismét megjelent és ugyanazon szavakkal megfenyítve őt, felébredve ismét a földönfekve találta magát. Reggel nagyon gyenge volt, egész nap ágyban maradt, csak délután ment ki sétálni. Eugénie töltötte el gondolatait, mely megerősítette őt. Holnap kell neki visszatérni, holnap fogja az igazi boldogságát megtalálni, holnap fogja saját ajkairól hallani, hogy szereti őt és ki lesz boldogabb, mint ő...! Az álmát elfelejtette és már-már úgy látszik, hogy megmenekül tőle, midőn — a harmadik éjjel megisméltődtek az álmok... apja ismét figyelmeztette az esküre és a kaméára...

Ez egyszer tehát már, látva a dolog nem tréfa, felkelt és felöltözve, szilárdan elhatározta magát, tintát és tollat vett elő és egy levélkét írt. A levélkét összehajította, lepecsételte és fiókjába zárta. Leitenfelsné asszony és leánya immár hazatértek és házi teendőikkel voltak elfoglalva. Minden pillanatban várták a báró jövetelét és amidőn látták, hogy nem jön, az anyja így szólt leányához:

— Eibeschutz báró bizonyára nem tudja még, hogy ma megérkeztünk, különben már eljött volna.

Ebben a pillanatban nyílt az ajtó és a szobaleány belépve, egy levélkét adott át a kisasszonynak. Eugénie felnyitotta a levelet és azt szemeivel gyorsan átfutotta, mire elszápadt és a levélke kezéből a földre hullott. Az anyja felmelve a levélkét és elkezdte olvasni.

— Drága Eugénie! Nem szabad Önt látnom többé! Féltelmes hegyek emelkednek közöttünk, ne kérdezze miért, nem tudok és nem szabad többet mondanom, ez egy mély titok. Örömem, nyugalmam és boldogságom örökre elröböltök tőlem. Adjon Önnek Isten boldogságot, én nem találhatom meg többé... Eibeschutz József

A megtérés.
Drezda egyik mellékutcájában, egy régi ház előtt 20—30 ember várakozott, hogy az ajtót kinyissák. A ház a hitközség zsinagógája volt és mivel Gedaljó böjtjének napja volt, az emberek türelmetlenül várták a sameszt, aki kinyissa a templomot, hogy minchót és maarivót imádkozzanak és vacsorázni menjenek. Nem először történik, hogy a samesz várat magára, de máskor még örömmel is vették a várakozást, mivel addig is kötelezettek voltak a sameszt, aki kinyissa a templomot, hogy minchót és maarivót imádkozzanak és vacsorázni menjenek. Nem először történik, hogy a samesz várat magára, de máskor még örömmel is vették a várakozást, mivel addig is kötelezettek voltak a sameszt, aki kinyissa a templomot, hogy minchót és maarivót imádkozzanak és vacsorázni menjenek. Nem először történik, hogy a samesz várat magára, de máskor még örömmel is vették a várakozást, mivel addig is kötelezettek voltak a sameszt, aki kinyissa a templomot, hogy minchót és maarivót imádkozzanak és vacsorázni menjenek.

— Mi újság, Reb Léb? — kérdezte mégis egy öregebb ember.

— Nem tudom — volt a mogorva válasz.

Ebben a pillanatban haladt át Eibeschutz báró. Silberstein üdvözölte őt, mire ő visszaköszönt neki és tovább ment, de többször is visszafordítva fejét, nézett az emberekre, amíg egy másik utcába el nem tűnt.

— Mindenkit ismersz, te Léb — szólt hozzá egy öreg ember — ugyan ki ez, tábornok, miniszter, gróf, vagy talán egy herceg...?

Ezt persze gúnyosan hangsúlyozta, mivel Silberstein mindig szokott az ő előkelő összeköttetéseiével dicsekedni, ő azonban nem értette meg a célzást és egyszerűen válaszolt: — Ez Eibeschutz báró, ennek sok pénze van...!

— Láttad, ahogy folyton visszanézett ránk — mondá az öreg — hátha ő is zsidó, oly zsidó neve van, Eibeschutz, a hamburgi gaont is így hívták...

— Na ja, éppen zsidó — mondá Silberstein — nem nagyon cserélne a nagy gaonnal, a bárónak ez a világ jutott, Rabbi Jajnoszonnak pedig a másvilág...

A szórakozás még tovább tartott volna, de a samesz jött a kulcsokkal és megnyitva a templomot, a gyülekezet bevonult imádkozni...

Kol Nidré este van, a templom megtelve ájtatos hívekkel, akik talisz és kitliben végzik áhítatos imájukat. Most belép az előljáró, egy fiatal ember kíséretében, akit a mizrach-ülésre vezet, majd egy taliszt és imakönyvet vesz elő és átnyújt az új vendégnek. A templom hívei ájtatosságuk közepette nem vették észre az új jövevényt, aki egész este és másnap is helyéről nem mozdulva, mély áhítattal imádkozott. A tóra felolvasásnál az előljáró megtisztelte az új vendéget, akit az egész közönség nem kis meglepetésére így hívtak fel: „Jaamajd majrénu reb Joszef ben majre majrénu horáv reb Jajnoszon” és a báró erre felment az almorra. Minden szem feléje szegeződött...

— Mi minden történhet ezen a világon — mondá Silberstein egyik szomszédjához — hisz ez báró Eibeschutz, a fia rabbi Jajnoszon Eibeschutznek...

Ej, mit beszél Ön, össze-vissza... — felelt a szomszédja, de Silberstein sértődve fordult el tőle. A misebérach recitálásánál a báró nagy adományokat ajánlott fel az összes egyesületeknek és a híveknek alkalmuk nyílt egy kis be-

szelgetésre, mely az imádkozást kissé megzavarta. De a bárónál ez a Jajm kipír a megtérés igazi napja volt és megboldogult atyja, rabbi Jajnoszon örvendhetett a másvilágon, hogy neve nem lett elhomályosítva, mert fia igazi zsidó maradt...

A báró menyegzője.

Teplitz fürdője a nyári évadban zsúfolva van vendégekkel, melyek között képviselve van a világ minden népe, minden nemzete és felekezete, de nem hiányoztak a mi zsidóink sem. A zsidó vendégek közt volt 2 rabbi, akiket nagy tisztelettel vettek körül, az egyik Reb Lévi, nagy lamdon és vallásos ember, még a régi világhoz tartozott, a másik Reb Majse, szintén nagy lamdon de már modern és művelt, az új világi nézeteket vallotta és szónoklataiban már a filozófiáról is említést tett. A zsidó vendégek 2 részre váltak, az egyik a vallásos réteg, Reb Lévi körül, a másik a modernebb rész, Reb Majse köré csoportosult. Mindkét rabbinak egy-egy csodaszép leánya volt: Reb Lévi leánya volt Dina; Reb Majse pedig Rachel. Eibeschutz báró is a fürdővendégek közé tartozott és mindkét leány nagyon tetszett neki. Már rég elhatározta magát a nősülésre és szándéka volt feleségül venni egy vallásos zsidóleányt, aki egy igazi zsidóházat vezessen. Minthogy azonban saját tapasztalatai szerint meggyőződött, hogy a szülők vallásosságáról még nem lehet okvetlen a gyermek életmódjára következtetni elhatározta, hogy ő maga fogja próbára tenni a jövendőbelijét és meggyőződést szerezni vallásosságáról. Először Reb Lévi leányával kötött ismeretséget és egy alkalommal sétára indul vele. Miután különféle dolgokról szórakoztak, szóba került a házassági kérdés, miközben így szólt a leányhoz.

— Ha Ön véletlenül egy modern férjet kapna, miképp alkalmazkodna hozzá a vallásosságát illetően...?

Dina úgy gondolkodott, hogy a báró őt akarja feleségül venni és ezért puhatólódik ez irányban..., tehát így válaszolt:

— Uram! mindaddig, míg apám házában vagyok, természetesen úgy kell viselkednem, ahogy szüleim akarják. Ha azonban férjhez megyek, magától értetődik, hogy alkalmazkodnom kell férjem felfogásához...

A báró nagyon is megértette, hogy ez nem felel meg az ő intenciójának és nem ezt keresi ő, tehát elhatározta, a másik leányt, Rachelt próbára tenni. Másnap már Rachellel sétált és midőn neki is feltette ezt a kérdést, Rachel a következő választ adta:

— Uram! A vallás nem egy ruha, melyet minden pillanatban cserélni lehetne. A vallás melyen gyökerezik az ember szívében, életének egy része és miként az ember egyesítve van az életével és nélkülük nem létezhet, hasonlóan a vallással is, melyben nevelkedett... Ezért soha nem egyeznék bele férjhez menni olyan férfihez, aki más véleményen van a zsidóságról.

A bárónak igen imponált Rachel válasza, meggyőződött róla, hogy Rachel egy igazi palántája Isten kertjének, benne nyugszik az igazi vallásosság, az ő apja helyes nevelésben részesítette a zsidóságról. Elhatározta tehát, hogy feltárja előtte igazi szándékát, hogy ő az igazi, akit ő keres, ő az az angyal, aki békét és nyugalmat hozhat házába. Így is történt és 10 nap múlva megtartották a menyegzőt Teplitzben, nagy ünnepellyel.

Eibeschutz báró nagyon vallásos házat vezetett, sok jótekonyságot gyakorolt vagyonából templomot épített és sok üdvös dolgot vezetett be a hitközségnek. Nevét még a napig is őrzik áldásosan Drezda városában...

Fordította: Guttman József (Torna)

Divatos, izléses **paróká**k hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

Modern szépségápolás

Pollák Sarolta

Díjtalan tanácsadás. (Kérjen prospektust)

Végleges villanyos szőrtelenítés, szemölcsirtás, kvarc.

kozmetikai intézete, Andrassy-ut 32. 1. em. „MIRACLE” szőrtelenítő, „MIRACLE” szépségápolószerek. 25 éves működés.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A komáromi orth. hitközség a hitoktatatói és hitközségi jegyzői állásra pályázatot hirdet. Pályázhat olyan szigorúan vallásos, 40 éven aluli csehszlovák állampolgár, aki a magyar és német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírja (szlovák előnyben), chüimis-rasit és t'nacht eredményesen tanítani képes. Az állás azonnal elfoglalható. Díjazás megállapodás szerint. Utiköltséget csak a megválasztottnak térítünk. Pályázati határidő: szeptember 20.

Komárno — Komárom, 1934. szept. 3.
Stern Izidor hitk. elnök.

Apró hirdetések

HUSZONÖT ESZTENDEJE közvetít házasságokat NAGY JENŐ Budapest, Rákóczi-út 57/b. Telefon: (Cégjelzéstelen levelezés.)

SUCHE Posten in streng orth. Haus, zt 1—2 Kindern. Pollák, Budapest, IV. Mária Valéria-utca 1. félmelet 6.

ÜDVÖZLÉS! Összes rokonainak és ismerőseinek ezíton kíván „*k'ssivo vachaszimo tajzo*“: Blum Sámuel, Kosice.

SZLOVENSZKÓI önálló főzőnő, éves bizonyítványokkal állást keres. Levelet „felhőttekhez“ jelige alatt: Müller Bratislava, Edlov-dvor, továbbít.

MISKOLCON a tanítónőképző közelében 15 éves kisleányom részére úri családnál lakást teljes ellátással keresek. Ajánlatokat „szigorúan orth.“ jelíge.

KÉRELEM! Günsz M. főrabbi hátrahagyott halachikus kéziratai nyomásra készen állanak. Ezért felkéretnek mindazok, akiknek esetleg a gaon valamelyes kézírata birtokában van, szíveskedjenek azt címre beküldeni: Schlesinger Herman főrabbi, Bodrogkeresztúr.

SADCHENOK kiknek orth. körökben, de főleg Hajdú-Szabolcsban ismeretségük van, adják le címüket „*Mócsó isó mócsó tajzo*“ jelíge. (20 filléres bélyeggel.)

RÓFÓS-RÓVIDÁRU szakmában jártas, hosszabb tapasztalattal bíró segédet azonnal felveszek. Hoffman Kálmán, Csorna.

KERESEK csinos, intelligens leányom részére. jómegjelenésű, orth. rabbiképzetségű művelt jesivabóchert. *Hozomány: Azonnal betölthető jó rabbi-állás Newyorkban.* Kiutazási költség és „Sasz“ fedezve. „Jó szónok“ jelíge!

KÉT GYERMEKHEZ azonnalra keresek perfekt német-francia kisasszonyt, válásos házból. Cím a kiadóban.

VALLÁSOS fiatalember, ki a hitoktatás (chüimis-rasi, gemóra) mellett az elemi iskolai feladatokat délután tanítja, felvétetik. Írásbeli ajánlatok: *Deutsch Manó főrabbihoz, Vámosmikola* küldendők.

MEGNŐSÜLNE vallásos házból való 30 éves kőfaragómester, ki több évig külföldön dolgozott. Elvenne egy szigorúan vallásos, jobb házból való intelligens úrilányt hozománnyal, s aki Palesztinában letelepedne. *Szakmával bíró előnyben.* Cím kettőslapon „Egy akarat“ jelíge.

LEÁNYOM saját kisebb, de forgalmas rővidárú üzletébe, nagyobb városban, fiatalember benősülhet, 32—40 évesig. „Jövő“ jelíge.

SZOMBATTARTÓ szedő-gépmester, ki a szedés minden ágában jártas, gyorsajton kifogástalanul, önállóan dolgozni tud, állandó alkalmazást nyerhet. Cím: Schwarcz-nyomda, Kunszentmiklós.

ÁTVEHETŐ nagyközség egyedüli üvegüzlete P 2—3000-rel. „Megélhetés“ jelige.

ÖNÁLLÓAN varrni tudó, vallásos fiatal leány ajánlkozik üzletbe kisegítőnek, vagy 1—2 gyermek mellé. Vidékre is. Háztartásban segítkezik. Cím: Budapest, Károly-körút 9. II. udvar, félmelet 17/a.

MEGBIZHATÓ, vallásos leány orth. háztartás vezetésére kerestetik. Mindegy van, Katz Jakab, Vámosmikola.

EGYEDÜLLŐ idősebb úrinőhöz, orth. kóser házvezetéshez ajánlkozom. Adatok pontos megjelölésével írjanak „Otthont kereső“ jelíge Müllerhez, Bratislava, Edlov-dvor.

WIEN! Wohnung mit vorzügl. voller Verpfligung, bei feiner erstklass, streng orth. Familie. Tadellose Erziehung. — Prima Referenzen in Ungarn. — Mässige, zeitgemässe Preise. Näheres unt. „Familienanschluss“ an die Exp. d. Blattes.

MEGBIZHATÓ, főzni tudó, jobb zsidó leány, házvezetőnői állást keres. Levelet „Komoly“ jelige alatt Müllerhez, Bratislava, Edlov-dvor.

FIAM napi egyórát tanításához jó, vallásos bóchert keresek. Ingyen koszt az itteni jesiván. „Szorgalmas“ jelige.

JESIVÁKAT látogatott 24 éves, szakmát kitanult fiatalember vallásos házból 3000 hozománnyal nőülne, vagy benősülne. Ajánlatokat „B. S. H.“ alatt a kiadóhivatal továbbít.

ELSŐRENDÜEN tanító, idősebb talmid chochóm, vallásos helyen, mint melamed állást keres. Fizetési igényei igen szerények. Cím kettőslapon a kiadóban.

HÁZASSÁGI ügyekben forduljon bizalommal internacionális sadchenhez, aki az elite-körök bevált házasságközvetítője. Löffler Miksa, Vác.

KERESEK bóchert, aki 13 éves fiamat T'nachra, gemórára stb. tanítsa. Honorárium: Teljes ellátás és némi fizetés. Adler Dávid kántor, Várpalota.

DISZKRÉT SADCHEN nagy kiterjedésű összeköttetésekkel, ügyesen közvetít házasságokat. Értekezni délután 2—5-ig. G. I. Vörösmarty-u. 42. II., 20. Benősülési lehetőségek.

ORTH. KÓSER kezelési mintaméhészeteiből termelt garantáltan tiszta akác- és hárszén szállítás bruttó 5 kg. ingyen bádognakában, P 6.50, utánvétellel. Berliner László méltész Balatonszemes.

EGY-KÉT vallásos diákok, aki orth. kosztra reflektál, vállalnék teljes ellátásra és tanításra. Stern Gyula, rabbi-valástanár, Budapest, VIII., Csobánc-utca 8. szám.

KELLEMESEN töltheti a Rajshasonó és a köv. ünnepeket orth. kóser penzióban Mátrafüreden. Napi penzió 5 pengő. Előjegyzéseket elfogad: Klein penzió, Mátrafüred.

FŐVÁROSI orth. család két iskolás-gyermekét teljes ellátásra vállal. Komfortos lakás, az iskolák közelében. Érdeklődni: Salgó Józsefnél, Budapest, VIII., Dobozi-utca. 33.

HÁZTARTÁSOMBA kijmondottan kolleg fiatalasszonyt azonnali belépésre kemoly, vallásos orth. zsidó leányt, eset-resek, aki mindenben segítkezik. Bász tálmidehóchoem előnyben. Ajánlatokat fizetési ígérenyel. *Schwarcz Vilmos, Kiskőrös.*

SZLICHESZ-CÉDULÁK Jajmkipürré, tetszés szerinti szlichesz-szel, pontozott „K'él melech jajsév“vel; 100 drb. 3 P., minden további 100 drb. 1 P. Gabellajgyek célszerű kivitelben, olesó árban. Schwarcz-nyomda, Kunszentmiklós.

Nyilvános polg. iskolával
és Talmudtórával kapcsolatos
Hersch-alapítványi izr. Internátus
növelkedéket havi 60 P.-ért
felvesz Prospektust küld:

Hersch. Izr. Internátus, Vác.

Kérjen mintafüzetet

a GROSZ ERNŐ és MANNHEIM MÓR által szerkesztett **héber-magyar szótár**-ból. Kb. 16-17000 szó, 40 íven (640 oldal) utasításokkal, ragozási táblázatokkal és több gyakorlati ujtással.

Czím: **Mannheim, Debrecen, Rákosi Jenő-u. 6.**

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen G. utca 33.

אלונע מינינע יידישע צייטונג

ב"ח

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekkzámla: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Külföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Óbudai Freudiger Ábrahám kormányfőtanácsos:

Az ünnepi sátor tanítása

ותנו עדיהם וידקרו וישמעו ויאמרו אתם

Adják meg tanúikat, hogy igazaknak bizonyuljanak, népek pedig hallják s mondják: igaz. (Jesájó 43.)

A prófétának ezt az igéjét *Szükajsz* ünnepével hozza összefüggésbe *Avajdo Zoró* traktátus 2. és 3. lapján *Rabbi Szimlói*, a következő aggadikus eszmefuttatásában:

A jövődő világban a Mindenható fogja szólítani a népeket, hogy az, amely foglalkozott a Tórával, jöjjön és vegye el jutalmát. Felvonulnak a nagy nemzetek. Először megjelenik a hatalmas Róma, hangzik feléje a kérdés: Mit tettek? Róma azt feleli: Fórumokat, fürdőket építettünk, s mindezt csak azért, hogy Izráel foglalkozhassék a Tannal. Felel neki az Úr: „A gyönyörű piacokat csak a ti érzéki gyönyörötök és erkölcselenségetek szolgálataiba állítottátok”. Megszégyenül Róma. Utána bejön Perzsia. Hangzik a kérdés: hát ti mit tettek? És a felelet: „Sok hidat építettünk, sok várost meghódítottunk, s mindezt csak azért, hogy Izráel foglalkozhassék a Tórával”. Erre a Mindenható mondja: „Hódítástoknak a célja nem volt egyéb, mint saját harácsolásokat és adószedéseket”. Így vonulnak fel sorjában a népek. Miután mindegyikről kiderül, hogy nem cselekedett a Tan szerint, azzal mentegetőznek:

— Nekünk adtad-e a Tant, mint Izráelnek?
Erre l'ten azt mondja:
— Hát a hét általános erkölcsi törvényt (*sevá micsvajs*), amely eltiltja a bálványimádást, a fajtalanságot, a gyilkosságot, a rablást, amely jogbiztonságot ír elő, megtartottátok-e?
A vádló kérdésre a mentegetőző felelet ez:
— Hát a zsidók megtartották?

Szól az l'ten: „Adják elő tanúikat, hogy igazaknak bizonyuljanak s a népek hallják, s mondják: igaz”, jöjjenek elő a tanúk, jelenjen meg Nimrajd, tegyen tanúságot Avróhom mellett, hogy nem szolgálta a bálványokat, jöjjön Lóvon, hogy a nála szolgálatban állott Jákaaj tartózkodott a rablástól, Pajtífar felesége tanúskodjék Jajszejf mellett, hogy nem volt erkölcselen.

Erre a népek azt mondják: Add nekünk újból a Tórát, hogy megtarthassuk. Erre mondja l'ten: „Van nekem egy igen könnyen megtartható előírásom: a *szüko* törvénye, menjete és épületek sátrakat magatoknak”. Emelnek is maguknak sátrakat a házaik tején, de egyszerre csak sütni kezd az erős nap, türelmetlenek lesznek, felrúgják a sátraikat és így a zoltár szavai szerint „széttépik a kötelékeket, eldobják a kötelmeket.”

Eddig a Talmud. — Egész tönéret-filozófia rejlik ebben a homiletikai előadásban, amely az erőszakon, hódításra, az erkölcsi elfajulásra alapuló ókori birodalmakat szembeállítja a zsidóság erkölcsi, szellemi jellegével. A történelem nagy hódításokról, gyarmatosításokról, grandiózus építkezésekről beszél, amelyek egy-egy nép nevéhez fűződnek, de nem tud arról, hogy egy nép szellemi strukturájához az erkölcs és a jó gyakorlása elválaszthatatlanul tartoznak, amint ezt Jiszroélnél látjuk. Rabbi Szimlói szerint Jiszroél úgy érzi, hogy a bálványimádás, a rablás, a vérontás, a fajtalankodás kerülése, ősi hagyomány részére Avróhom idejéből, aki szembeszállt Nimrajddal, életét kockára tette, de a bálványkultusznak és a vele kapcsolatos erkölcselenségnek fertőjébe merülni nem akart. És azért már önála találjuk kifejezve azt az eszmét, amit a *szüko* kifejez. Amikor ő

átutazó idegeneket vendégszeretettel fogad árnyékos helyen („*phisoanü tachase hoész*”), ellátja őket mindennel és azután arra tanítja őket, hogy miac-azt l'tennek köszönhetik, akkor nemzedékek ezreinek utódai számára jéldaképpen áll, eszményképpen ragyog és tanítómesterként tündököl, amint ezt a Midras kifejezi:

אתה אמרת והשענו תחת העין, חייך, שאני סורע לננוך במדבר וביישוב ולעיל. במדבר: פרוש ענין למסך, בארץ בסוכות תשבו שבועת ימים. לעיל: סוכה תהי' לצל (מיד וירא)

„Te árnyékos oltalmat adtál a vendégeidnek, én neked ezt gyermekeidben meg fogom fizetni, pusztai vándorlásuk, a településük idején és a jövődő megváltásuknál.” Mint ahogy a pusztáról azt mondja a Zoltár: „Felhőt bocsátott rájuk oltalmul”, a letelepedésnél olvassuk: „hét napig lakoztatok sátrakban”, a jövendőről pedig olvassuk: „sátor leszen védelmül”.

Mert mi is volt tulajdonképpen az avrohomi emberszeretet alapja? Az a tudat, hogy mindenünk l'tentől van és

כי ממך הכל ומיך נתנו לך

amit adunk, ezt az övéből adjuk, hogy amink van, az mulandó, összeeső, hasonlít a szüret után ottmaradt vincelársátorhoz (*k'szúko b'kórem*), de ha mással szemben testvériesek vagyunk, akkor mulandóságunk nem jelent pusztulást, mert az Örökkévaló „*ki jicsp'néni b'szúka*” — oltalmának sátrába fogad bennünket”. A mulandóságunknak l'ten szolgálatába való állítása, az élet vihara idejében l'ten oltalmának sátrába való menekülése, ez volt alapja az avrohomi emberszeretetnek és ez a tartalma az ünnepi szükó-nak is. Sem Róma, sem Perzsia, sem más pogány hatalom nem érthette ezt meg, ők a hódításban, a hatalomban, az érzéki gyö-